

Beleids- en begrotingstoelichting

ONROEREND ERFGOED

Begroting 2026

INHOUDSTAFEL

INHOUDSTAFEL	2
I. INLEIDING DOOR DE MINISTER.....	5
II. SAMENVATTING	6
III. TRANSVERSALE EN HORIZONTALE DOELSTELLINGEN	8
IV. OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN	9
V. BELEIDSVELDEN: OVERZICHT TOTALEN PER PROGRAMMA	10
VI. BELEIDSVELD I: ONROEREND ERFGOED	11
1. ISE: THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM ONROEREND ERFGOED, MVG excl. DAB.....	11
1.1. Strategische doelstelling: We begeistere de Vlaming voor erfgoedzorg met goede praktijken en sterke verhalen	11
1.2. Operationele doelstelling: we bieden relevante kennis en expertise aan erfgoedbeheerders en professionals om een kwaliteitsvolle en begeisterte erfgoedzorg te ontplooiën	12
1.2.1. Initiatief: we maken van vakmanschap het hart van onze sector	12
1.2.2. Initiatief: we zetten in op professionele netwerken en onze internationale reputatie.....	12
1.3. Operationele doelstelling: we spelen consequent de resultaten uit van onze beheerspraktijk om erfgoedgemeenschappen te begeistere	13
1.3.1. Initiatief: we versterken de uitstraling van onze publieksevenementen.....	13
1.3.2. Initiatief: we delen de resultaten van ons beleid.....	14
1.3.3. Initiatief: we geven een stem aan erfgoedgemeenschappen via thematische platformen	15
1.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar	15
1.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	16
2. ISE: PARTNERSCHAPPEN ONROERENDERERFGOEDZORG, MVG excl. DAB	22
2.1. Strategische doelstelling: we bundelen de krachten rond sterke erfgoedthema's en geven daardoor richting	23
2.2. Operationele doelstelling: we focussen onze werking op richtinggevende thema's om erfgoed(zorg) maximaal als hefboom uit te spelen .	24
2.2.1. Initiatief: we organiseren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'versterken van buurten en dorpskernen'	24
2.2.2. Initiatief: we activeren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'transversaal, holistisch en coöperatief beheer van landgoederen'	25
2.2.3. Initiatief: we activeren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het	

	thema 'toekomstgerichte zorg voor religieus erfgoed' ..	26
2.3.	Operationele doelstelling: we focussen onze werking op richtinggevende thema's om erfgoed(zorg) maximaal als hefboom uit te spelen .	27
2.3.1.	Initiatief: we bundelen krachten met de bevoegdheid cultureel erfgoed om als erfgoedsector een stevig statement te kunnen maken	27
2.3.2.	Initiatief: we zetten samen met de Vlaamse departementen Omgeving, ANB, VLM en Toerisme in op de Vlaamse Parken	27
2.3.3.	Initiatief: we zetten samen met het agentschap Wonen in Vlaanderen en VEKA in op duurzaam wonen	28
2.3.4.	Initiatief: we ondersteunen de renovatie van Thermae Palace (Oostende)	28
2.3.5.	Initiatief: we zijn voorbereid op het ergste ('risk preparedness')	29
2.4.	Operationele doelstelling: Operationele doelstelling: we zetten in op samenwerking met partners om van erfgoedzorg een gedeelde verantwoordelijkheid te maken	29
2.4.1.	Initiatief: we bereiden kandidaat-Onroerenderfgoedgemeenten en Intergemeentelijke Onroerenderfgoeddiensten voor op een erkenning of bijsturing daarvan	29
2.4.2.	Initiatief: we evalueren onze partnerschappen	29
2.5.	Operationele doelstelling: we spelen Vlaamse Erfgoednetwerken uit als referentiepartner om Vlaams erfgoed te promoten en ontsluiten	30
2.5.1.	Initiatief: we sluiten doordachte samenwerkingsovereenkomsten af met Vlaamse Erfgoednetwerken	30
2.6.	Budgettair kader voor het begrotingsjaar	31
2.6.1.	Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	31
2.6.2.	DAB's	39
2.6.3.	Overige entiteiten onder gezag	39
2.6.4.	Overige entiteiten onder toezicht	39
3.	ISE: KWALITEIT ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB	40
3.1.	Strategische doelstelling: we leggen de focus op mensen	40
3.2.	Operationele doelstelling: we optimaliseren ons instrumentarium om voortaan de erfgoedbeheerder centraal te stellen	40
3.2.1.	Initiatief: we optimaliseren de regelgeving, het administratieve instrumentarium, de procedures en praktijken en geven zo ruimte aan initiatief	40
3.2.2.	Initiatief: we brengen lijn in het financiële aanbod en reduceren het kluwen aan instrumenten en financieringsstatuten (inclusief	

premiepercentages)	41
3.2.3. Initiatief: we plannen nauwgezet oproepenrondes en pakken de historische wachtlijst voor restauratie- en erfgoedpremies aan	41
3.2.4. Initiatief: we herbekijken de organisatorische opsplitsing van de handhavingspraktijk en stellen een nieuw meerjarig handhavingsprogramma op	42
3.2.5. Initiatief: we geven een kans aan een coachende en co-creatieve rolopname	42
3.3. Budgettair kader voor het begrotingsjaar	43
3.3.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)	45
3.3.2. DAB's	52
3.3.3. Overige entiteiten onder gezag.....	52
3.3.4. Overige entiteiten onder toezicht	52
VII. APPARAATSKREDIETEN EN BEGROTINGSPROGRAMMA'S ZONDER BELEIDSVELD	53
1. Apparaatskredieten.....	53
2. Thema overschrijdend	57
VIII. LIJST MET AFKORTINGEN	58
IX. BIJLAGE 'OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN'	59
X. BIJLAGE 'METADATA INDICATOREN'	60
1. ISE: THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM ONROEREND ERFGOED, MVG excl. DAB.....	60
2. ISE: PARTNERSCHAPPEN ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB	60
3. ISE: KWALITEIT ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB	61

I. INLEIDING DOOR DE MINISTER

Ons erfgoed maakt de Vlamingen “fier op dat van hier” en als minister ben ik ook best fier op het werk dat het voorbije jaar al geleverd is voor ons erfgoedbeleid. We hebben het eerste jaar van de regeerperiode volop benut om de zaadjes te planten voor een reeks nieuwe beleidsprojecten, zodat we in de komende jaren de vruchten kunnen plukken.

De beleidsambities, de strategische en de operationele doelstellingen zijn omgezet in concrete projectplannen met draaiboeken die stilaan klaar zijn. De evaluaties en aanbevelingen zijn gewikt, gewogen en omgezet in actieprogramma’s. De nieuwe opportuniteiten zijn gedetecteerd en in kaart gebracht. Onze bondgenoten op het terrein zijn betrokken en bevraagd over hun noden en ambities.

In 2026 verleggen we ons actieterrein naar de praktijk. We reiken daarbij in de eerste plaats de hand naar de vele eigenaars van erfgoed. De overheid kan immers niet al ons erfgoed beheren en bewaren. De overheid kan wel een steun zijn voor de vele Vlamingen die erfgoed in leven willen houden of het zelfs een nieuwe toekomst geven. We zoeken zeker ook naar projecten die in heel Vlaanderen weerklank hebben en die inspirerend werken. Onze grootste ambitie is de fierheid van de Vlamingen aanwakkeren. Wie fier is op dat van hier, is ook meer bereid om zelf te investeren in ons erfgoed.

We hebben bijzondere aandacht voor het erfgoed dat dichtbij de gewone Vlaming staat. Denk bijvoorbeeld aan de Vlaamse parochiekerken, die veel meer zijn dan religieuze plekken, maar vaak kleine musea-om-de-hoek zijn. Maar denk ook aan de standbeelden en gedenktekens, die evengoed in elke Vlaamse gemeente terug te vinden zijn, en die vaak interessante inkijkjes vormen in het grotere verhaal van Vlaanderen. Onze geschiedenis leeft niet alleen in boeken of op TV: er zijn vaak heel dicht bij huis tastbare sporen, die meer zichtbaarheid en waardering verdienen.

In dit document rapporteren we over de voorbereidingen die getroffen zijn en de plannen die gemaakt zijn. Er is heel veel om heel fier op te zijn, dus we wensen u veel leesplezier.

II. SAMENVATTING

Goede praktijken en inspirerende verhalen, 'Fier op dat van hier'-deals, eenvoudigere procedures en instrumenten, maar bovenal de focus op mensen: dat zijn de inspirerende krachtlijnen van deze beleidsperiode.

Om dit waar te maken, zetten we het voorbije jaar alles in de steigers.

Door praktijken te evalueren zoals de manier waarop we kennis ontsluiten over het waarderen van erfgoed en het ondersteunen van erfgoedbeheer, de subsidies die we verlenen aan partners en de bijdrage die zij leveren aan het onroerenderfgoedbeleid en het huidige handhavingsbeleid in samenwerking met de afdeling Handhaving van het departement Omgeving.

Door analyses van onder meer de evenementen die we organiseren maar ook van de huidige regelgeving, het administratieve instrumentarium, de procedures en praktijken met het oog op optimalisatie van de impact ervan op het terrein en de mensen.

Door het vormgeven van partnerschappen zoals met Herita, de National Trust van Vlaanderen, rond het beheer van landgoederen, met Monumentenwacht voor een campagne om beelden en gedenktekens in ere te herstellen en met PARCUM voor het openstellen van kerken voor het brede publiek.

Nu de nodige kennis verzameld is, de kaders en randvoorwaarden bepaald en partners gemobiliseerd, zetten we alles in het werk voor de oplevering van de eerste resultaten in 2026.

- Een strategie voor promotie van vakmanschap bij verschillende doelgroepen;
- Een afsprakenkader voor kennisontwikkeling en een gedeelde activiteitenkalender beschikbaar voor de kennispartners;
- De lancering van een nieuw evenement ter vervanging van de Onroerenderfgoedprijs;
- Een optimalisering van de projectsubsidies;
- Een inspiratiedag over publiekswerking in de onroerenderfgoedsector;
- De eerste erfgoedplekken waar we verhalen over mensen tot leven brengen;
- De start van een grootschalige campagne waarbij fiere burgers beelden en gedenktekens herwaarderen en de lancering van verschillende interactieve handleidingen daarvoor;
- Het afsluiten van meerjarenpremieovereenkomsten voor grote restauratieprojecten;
- De start van een campagne om voor een aantal geselecteerde kerken de openstelling waar te maken;
- Een kaart met risicozones voor calamiteiten die erfgoed kunnen bedreigen, verrijkt met een sensibiliseringscampagne in samenspraak met onze beleidspartners;
- Een eerste reeks evaluaties van subsidie-instrumenten en aanbevelingen over de bijsturing daarvan;
- De start van het regelgevingstraject waarmee we instrumenten eenvoudiger maken, regeldruk verminderen en drempels wegwerken;
- Aangepaste processen, sjablonen en rolverdeling en een nieuw meerjarig programma voor een vernieuwde handhavingspraktijk in lijn met het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving;
- Het opzetten van een regiestructuur voor de coachende en co-creatieve begeleiding van complexe erfgoedprojecten.

Het onroerenderfgoedbeleid kent deze legislatuur een belangrijke verschuiving. Waar de focus voorheen quasi exclusief lag op het materiële behoud van het erfgoed (objectgericht) wil het onroerenderfgoedbeleid voortaan meer aandacht besteden aan de betekenis van erfgoed voor

de maatschappij (mensgericht). Er komt een grotere klemtoon op het activeren van burgers en erfgoedgemeenschappen om zelf aan de slag te gaan met erfgoed, op het beleven van erfgoed en op het tonen van het potentieel en de meerwaarde van erfgoed.

Die verschuiving heeft ook budgettaire effecten.

Om een groter draagvlak te creëren, investeren we in de communicatie over en promotie van onroerend erfgoed. We zetten sterker in op organisaties die de beleidsprioriteiten ondersteunen doordat ze de nodige expertise in huis hebben, de brug kunnen slaan met erfgoedgemeenschappen en inspirerende realisaties naar buiten brengen. We investeren in grote en kleine restauratieprojecten die elk hun deeltje van het Verhaal van Vlaanderen vertellen. De oproep voor meerjarenpremies is daar sprekend voor, net als de steun aan Herita voor het exemplarisch conserveren, restaureren, beheren en openstellen van onze Vlaamse erfgoedparels. We vergeten ook onze engagementen uit het verleden niet en zetten verder in op de afbouw van de wachtlijst.

Bij al die investeringen hebben we ook oog voor de budgettaire realiteit: we gaan bedachtzaam om met 'gewoonte'-bestedingen die als vanzelfsprekend ervaren worden maar dat niet per se zijn, houden subsidiekaders en premielijnen kritisch tegen het licht en doen onze duit in het zakje van de broodnodige besparingen. In 2026 besparen we zo bijna zeven miljoen euro aan subsidies en premies.

III. TRANSVERSALE EN HORIZONTALE DOELSTELLINGEN

/

IV.OVERKOEPELENDE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN

/

V. BELEIDSVELDEN: OVERZICHT TOTALEN PER PROGRAMMA

TOTAAL - ONROEREND ERFGOED, excl. apparaatsuitgaven en programma B

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	2.252	255	0	150.764	132.084
Bijstelling BO 2026	562	0	0	-28.941	-4.295
BO 2026	2.814	255	0	121.823	127.789

PROGRAMMA QG - ONROEREND ERFGOED

(duizend euro)

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	2.252	255	0	150.764	132.084
Bijstelling BO 2026	562	0	0	-28.941	-4.295
BO 2026	2.814	255	0	121.823	127.789

VI.BELEIDSVELD I: ONROEREND ERFGOED

1. ISE: THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM ONROEREND ERFGOED, MVG excl. DAB

Het ISE 'Thema-overschrijdend instrumentarium onroerend erfgoed' omvat alle taken, doelstellingen en budgetten die verband houden met het beleidsveld Onroerend Erfgoed en die niet eenduidig toe te wijzen zijn aan de andere twee ISE's. Deze regeerperiode stellen we dit ISE in het teken van het enthousiasmeren van de Vlaming voor erfgoedzorg, met grotere aandacht voor het promoten van erfgoed(zorg) en het uitdragen van de resultaten die het beleid en de sector boeken.

Voor dit ISE hanteren we één indicator, met name over kennisproductie en -verspreiding.

Benaming	Het aantal rapporten, handleidingen, afwegingskaders en richtlijnen (hierna 'publicaties'), opgemaakt of gefinancierd door het agentschap, dat is gepubliceerd in jaar x en het bedrag dat deze vertegenwoordigen
Definitie	Deze indicator meet: - het aantal publicaties in jaar x, opgemaakt door medewerkers van het agentschap; - het aantal publicaties in jaar x, opgemaakt in opdracht van het agentschap uitbesteed aan derden; - de kostprijs van de publicaties in jaar x, in opdracht van het agentschap uitbesteed aan derden met uitzondering van de kennisproducten die het resultaat zijn van de projectoproepen syntheseonderzoek en educatie & publiekswerking. De budgettaire consequentie van deze projectsubsidies zit nl. vervat onder het ISE Partnerschappen onroerenderfgoedzorg.
Laatst gekende waarde	In 2024 publiceerde het agentschap in totaal 64 rapporten, handleidingen, afwegingskaders en richtlijnen. Deze vertegenwoordigen een kostprijs van 2.063 keuro.
Streefwaarde	/
Beleidsmatige relevantie	Deze indicator is gekoppeld aan de strategische doelstelling 'We begeistere met goede praktijken' en de operationele doelstelling 'We bieden relevante kennis en expertise aan erfgoedbeheerders en professionals om een kwaliteitsvolle en geëngageerde erfgoedzorg te ontplooiën'. Een beperking van de indicator is dat er moeilijk een streefwaarde vastgesteld kan worden.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	/
Budgettaire relevantie	Deze indicator dekt deels het ISE. De mate waarin binnen de beleidswerkingskredieten of via het Fonds Onroerend Erfgoed budget voorzien wordt voor het uitbesteden van onderzoek, beïnvloedt het resultaat van deze indicator.

1.1. Strategische doelstelling: We begeistere de Vlaming voor erfgoedzorg met

goede praktijken en sterke verhalen

Erfgoedzorg vergt kennis. En door die zorg in de praktijk te brengen, kunnen we er weer uit leren. Kennis en praktijk gaan dus hand in hand. Via gericht onderzoek én door terreinervaringen maken we werk van kennisopbouw en -deling en zetten we in op de mensen en middelen die daarvoor vereist zijn.

1.2. Operationele doelstelling: we bieden relevante kennis en expertise aan erfgoedbeheerders en professionals om een kwaliteitsvolle en begeesterde erfgoedzorg te ontplooiën

1.2.1. Initiatief: we maken van vakmanschap het hart van onze sector

Kennis over en het beheersen van de vaak oude materialen en technieken waarmee erfgoed tot stand is gekomen en die ook nodig zijn voor de instandhouding ervan is cruciaal voor kwaliteitsvol en toekomstbestendig beheer. We houden vakmanschap en ambachten levend, zodat de kennis en technieken niet verloren gaan. We zetten daartoe een proefproject op met de departementen CJM en Onderwijs, Herita vzw, Syntra, Monumentenwacht en andere relevante partners. We moedigen het in de kijker zetten van traditioneel vakmanschap op restauratiewerven aan, door er gericht over te communiceren en aansluiting te zoeken bij publieksevenementen.

Vanaf het schooljaar 2025-2026 worden de 7de leerjaren van het secundair onderwijs gemoderniseerd. Het agentschap Onroerend Erfgoed bracht de impact van de modernisering in kaart op de instroom van technische profielen in de erfgoedsector en formuleerde beleidsaanbevelingen om te voorkomen dat bestaande hiaten groter worden.

Deze beleidsaanbevelingen verrijken in 2026 het overkoepelende initiatief waarmee ik van vakmanschap het hart van de sector wil maken. Deze actie omvat verder het opzetten van een proefproject, promotionele ondersteuning van vakmanschap en kennisopbouw. In 2026 wordt duidelijk hoe we opleidingsnoden voor onroerend erfgoed kunnen integreren in het vervolg op de meester-leerlingtrajecten van CJM en werken we een strategie uit voor de promotie van vakmanschap bij de verschillende doelgroepen. Ik investeer via beleidswerkingskredieten samen met partners in een onderzoek naar innovatie en vakmanschap.

1.2.2. Initiatief: we zetten in op professionele netwerken en onze internationale reputatie

In een beleid dat mensen en partnerschappen centraal stelt, is het van belang de vinger aan de pols te houden en het beleid mee te laten sturen door wat er beweegt op het terrein. Een aspect dat netwerking nog lonender kan maken, en verhalen een hoger podium kan geven, is gerichte internationale profilering. Vlaanderen is een kleine deelstaat, maar uitdagingen stoppen niet aan de grens. Een internationale krachtenbundeling is nuttig, nodig en op het terrein soms ook gewoon onvermijdelijk. Uitwisseling is ook logisch: er valt te leren van de praktijken en ervaringen in het buitenland, maar we hebben ook eigen expertise om uit te dragen. We bekijken samen met de betrokken partners hoe deze samenwerking best vorm krijgt. Ze moet zich uitstrekken over het brede werkveld (onderzoek, beheer, beleid) en mag niet beperkt blijven tot 'papieren' netwerking. We verkiezen projecten met een concrete output. Tot slot lanceren we ook een publicatiestrategie, waarbij we onder meer mikken op een wetenschappelijke publicatiereeks van internationale topkwaliteit die de wetenschappelijke erfgoedreputatie van Vlaanderen wereldwijd op de kaart zet.

Een inventaris van de kennisnoden en het beschikbare kennisaanbod bij internationaal actieve erfgoedbeheerders, onderzoeksinstituten, erfgoedondernemers, Vlaamse en lokale partners, steunpunten en middenveld vormde de eerste fase van dit initiatief. Parallel evalueerde het agentschap de in Vlaanderen beschikbare instrumenten voor kennisontsluiting over het waarderen van erfgoed en het ondersteunen van erfgoedbeheer alsook de eigen internationale werking.

Dit initiatief gaat in 2026 van de onderzoeksfase over naar de beslissingsfase. Het agentschap legt vast welke kerntaken het opneemt in de ontwikkeling, het beheer en de verspreiding van kennis. Daarbij hoort een nieuwe strategie en – waar nodig – nieuwe instrumenten hiervoor. Het initiatief wordt afgerond met een afsprakenkader voor kennisontwikkeling en een gedeelde activiteitenkalender beschikbaar voor alle kennispartners.

1.3. Operationele doelstelling: we spelen consequent de resultaten uit van onze beheerspraktijk om erfgoedgemeenschappen te begeisteren

1.3.1. Initiatief: we versterken de uitstraling van onze publieksevenementen

Netwerken en publieksmomenten geven een gezicht aan de erfgoedsector. De Open Monumentendag is al jarenlang ons grote publieksmoment en één van de grootste evenementen in de sector. We blijven investeren in dit moment, maar maken er meer dan ooit de hoogdag voor de sector van, een ankermoment waarop professionele partners en beheerders elkaar kunnen ontmoeten. Open Monumentendag moet het vlaggenschip van het beleid worden. Het agentschap Onroerend Erfgoed en Herita houden het evenement tegen het licht om nog in deze beleidsperiode tot een nieuwe frisse formule te komen.

De Onroerenderfgoedprijs met prijsuitreiking is een traditionele afspraak met de sector. We herzien de organisatie ervan in de overtuiging dat er meer in zit dan nu. De prijs moet meer weerklink krijgen, zich duidelijker onderscheiden van regionale prijzen en alle facetten van het onroerend erfgoed en de onroerenderfgoedsector omvatten. Met de prijs willen we niet enkel het erfgoed vieren in al zijn facetten, en dit elke dag van het jaar in plaats van enkel tijdens een prijsceremonie; vooral willen we organisaties en initiatiefnemers eren die zich inzetten voor onroerend erfgoed én een kwaliteitslabel toekennen aan realisaties en praktijken die bijdragen aan behoud, beleving en waardering van erfgoed. Ook hier maken we de omslag van het erfgoedobject naar de menselijke begeestering ervoor.

Naast Open Monumentendag zijn er tal van andere waardevolle publieksinitiatieven, zoals de Archeologiedagen, evenementen voor varend erfgoed, open kerken-dagen, park- en tuinevenementen enz. We bekijken hoe we regelmaat en orde kunnen brengen in dit soort evenementen. We bekijken ook de ondersteuning van een tv-reeks of media-formats die aandacht besteden aan erfgoed en monumentenzorg en de verhalen die er achter schuilen.

Om de impact van waardevolle publieksinitiatieven te optimaliseren, maakte het agentschap een analyse van de sterktes en zwaktes van de bestaande evenementen. Een verkennende fase leidt nu tot een evenementenstrategie, die Onroerend Erfgoed vanaf 2026 uitrolt in de praktijk, alsook een mediastrategie waarin bepaald is op welke doelgroepen het agentschap prioritair inzet, welke mediaformats het daarvoor wil aanwenden en wat zijn rol daarin zal zijn.

Specifiek voor Open Monumentendag, dé jaarlijkse afspraak met het grote publiek, lanceert mijn administratie een marktonderzoek om tot een vernieuwde aanpak te komen in nauwe samenwerking met Herita dat het evenement sinds jaren organiseert.

Er wordt een nieuw concept uitgewerkt ter vervanging van de Onroerenderfgoedprijs. Voor de ontwikkeling van een mediaformat zal samengewerkt worden met een gespecialiseerde partner. De lancering van het nieuwe format volgt in 2026.

Ik zet via beleidswerkingskredieten het benodigde budget in voor deze acties die sterk communicatief gericht zijn (QG0-1QGD2AA-WT).

1.3.2. Initiatief: we delen de resultaten van ons beleid

De projectsubsidies voor archeologisch syntheseonderzoek, educatie en publiekswerking zijn een succes omdat ze kennis omzetten in inspiratie; we willen dergelijke instrumenten nog ruimer inzetten door ze naar andere vormen van erfgoedzorg door te vertalen, vanaf de inventarisatie tot het opleveren van werven.

Ook het aantrekken en organiseren van prestigieuze congressen in de onroerenderfgoedsfeer kan een megafoon zetten op veel Vlaams talent. Voor het aantrekken van de juiste congressen en events slaan we de handen in mekaar met de congresexperten van Toerisme Vlaanderen.

Naast een professioneel en wetenschappelijk communicatieaanbod moeten we ook aandacht schenken aan een aanbod in de richting van het ruime publiek, dat de trots van de Vlaming op zijn erfgoed nog meer brandstof kan geven. Onder de vlag 'Fier op dat van hier' bekijken we hoe we een toegankelijke vertaalslag kunnen maken van ruwe informatie naar aantrekkelijke verhalen die we kunnen delen. Jongeren willen we daarbij als prioritaire doelgroep bereiken.

De projectsubsidies krijgen een ruimere focus. Hiervoor laat ik een nieuw kader uitwerken, zowel inhoudelijk als juridisch, met het oog op de lancering van nieuwe oproepen naar kandidaten. Deze vernieuwingsoperatie stoomt onverminderd voort in 2026 met het verankeren van het kader in regelgeving. Het budget voor de projectsubsidies valt onder het begrotingsartikel QG0-1QGD2BD-WT.

Om de resultaten van de vernieuwde projectsubsidies in de schijnwerpers te plaatsen én kandidaten inspiratie te bieden, geven we weerkerende evenementen vorm. In 2026 is iedereen welkom op een eerste laagdrempelige inspiratiedag over publiekswerking in de erfgoedsector en organiseert het agentschap naar traditie een verdiepende studiedag over de resultaten van de projectsubsidies syntheseonderzoek.

Naast gerichte studiedagen halen we ook grootschalige prestigieuze erfgoedcongressen naar Vlaanderen. In 2026 staat het congres van Future for Religious Heritage op de agenda. Deze ervaringen moeten tegen einde 2026 op hun beurt bijdragen tot de opstelling van een draaiboek voor de kandidaatstelling, voorbereiding en praktische organisatie van dergelijke congressen. Het budget voor de organisatie van deze congressen wordt voorzien via beleidswerkingskredieten (QG0-1QGD2AA-WT).

Naast studiedagen en congressen vormt het bereiken van jongeren een bijzonder aandachtspunt. Jongeren zijn bij uitstek de erfgenamen van het erfgoed waar we ons vandaag voor inzetten. Maar hen hierbij ook daadwerkelijk betrekken, vormt een uitdaging. Die ga ik in de eerste plaats graag aan met het zoeken naar kansen om jongeren aan te spreken in mijn geplande beleidsinitiatieven. Om een duurzame verankering te garanderen, maakt het agentschap een communicatiestrategie op maat van jongeren. Dit doet het in 2026 met de

ondersteuning van een gespecialiseerd extern onderzoeksteam. Hiervoor worden beleidswerkingskredieten voorzien (QG0-1QGD2AA-WT).

1.3.3. Initiatief: we geven een stem aan erfgoedgemeenschappen via thematische platformen

We zetten thematische platformen op waarbij we partners verenigen die met specifieke beheersuitdagingen kampen en die niet liever willen dan 'hun' erfgoed uit te spelen naar het grote publiek. Zo kunnen ze samen met het agentschap Onroerend Erfgoed een rol opnemen naar het versterken van het vrijwilligersengagement en het maatschappelijk draagvlak voor erfgoed. Bijzondere aandacht moet ook uitgaan naar de series binnen ons Vlaamse Werelderfgoed: begijnhoven, belforten, WOI-erfgoed, koloniën van weldadigheid. Dit is toperfgoed dat alle aandacht verdient. We ondersteunen in deze beleidsperiode alvast platformen voor begijnhoven en WOI-erfgoed.

In 2026 loopt het onderzoek naar de inrichting van twee platformen voor werelderfgoed, nl. voor begijnhoven en Wereldoorlog I-erfgoed door. Voor de begijnhoven is er al een bottom-upinitiatief gestart dat opgevolgd wordt door het agentschap. Voor het Wereldoorlog I-erfgoed brengt Onroerend Erfgoed de noden en verwachtingen in kaart aan de hand van een participatief traject.

1.4. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM ONROEREND ERFGOED, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	AO			TO		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-ontvangsten (werking en toelagen (OW))	27	-27	0	255	0	255
Toelagen (ontvangsten interne stromen (OI))	0	0	0	0	0	0
Overige (ontvangsten leningen (OL), ontvangsten participaties (OP); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	27	-27	0	255	0	255

Inhoudelijke toelichting evolutie:

Er is een beperkte evolutie van de ontvangsten onder dit ISE. We lichten deze toe onder begrotingsartikel QG0-9QGDAAA-OW.

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO), provisies (PR))	4.155	720	4.875	4.012	1.535	5.547
Toelagen (interne stromen (IS))	0	0	0	0	0	0
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	4.155	720	4.875	4.012	1.535	5.547
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

Het VAK onder het ISE 'thema-overschrijdend instrumentarium onroerend erfgoed' vertegenwoordigt 4,0% van de beleidskredieten van Onroerend Erfgoed (2025: 2,6%). Hoewel dit budget het minst zwaar doorweegt, vallen hier vaak nieuwe initiatieven en beleidsdoelstellingen onder. In absolute cijfers kent het VAK onder dit ISE een toename van 720 keuro in 2026. Deze evolutie is de optelsom van een toename met 1.385 keuro binnen het artikel QG0-1QGD2AA-WT (beleidswerkingskredieten) en een afname met 665 keuro binnen het artikel QG0-1QGD4AC-WT (Fonds Onroerend Erfgoed).

De VEK evolutie, een toename met 1.535 keuro, is het resultaat van een stijging met 1.385 keuro bij het artikel QG0-1QGD2AA-WT en met 150 keuro bij het artikel QG0-1QGD4AC-WT.

Voor meer duiding verwijzen we naar de toelichting bij deze begrotingsartikels.

1.4.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikelen

QB0-9QGDTAC-OW - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN (FONDS HANDHAVING ONROEREND ERFGOED)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QB0-9QGDTAC-OW worden de ontvangsten op grond van het handhavingssluik van het Onroerenderfgoeddecreet en de vroegere regelgeving aangerekend. De ontvangsten betreffen voornamelijk schadevergoedingen en de terugvordering van kosten voor ambtshalve uitvoering van herstelmaatregelen. Het ontvangstenartikel wordt gespiegeld door het uitgavenartikel QB0-1QGD4AC-WT.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2025	0	250	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	0	250	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De ontvangstenraming blijft status quo op 250 keuro, gelet op de onzekerheid welke handavingsdossiers doorlopen worden en tot welke uitkomst deze leiden.

QG0-9QGDAAB-OW - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-9QGDAAB-OW worden de beleidsontvangsten geregistreerd die niet kunnen worden aangerekend op het Fonds Onroerend Erfgoed (QG0-9QGD TAB-OW).

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2025	27	0	0
Bijstellingen BO 2026	-27	0	0
BO 2026	0	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De ontvangsten nemen recurrent af met 27 keuro en komen daarmee op 0 keuro. Dit is het gevolg van het aflopen van het 100% Europees gesubsidieerd project 'ARCHE' in 2025. Van de ontvangst van 27 keuro in 2025 was 21 keuro bestemd voor werking en 6 keuro voor lonen. De bijstelling is conform deze opdeling doorvertaald in de betrokken uitgavenartikels (QG0-1QAD2ZZ-LO en QG0-1QGD2AA-WT).

QG0-9QGD TAB-OI - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN (FONDS ONROEREND ERFGOED)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Dit begrotingsartikel zal aangewend worden voor mogelijke, toekomstige ontvangsten uit het Vlaams Klimaatfonds (als dit begrotingsfonds opnieuw voldoende middelen bevat).

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	0	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie. De ontvangsten blijven op 0 keuro.

QG0-9QGDTAB-OW - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN (FONDS ONROEREND ERFGOED)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het ontvangstenartikel QG0-9QGDTAB-OW is het spiegelbeeld van het uitgavenartikel QG0-1QGD4AB-WT. Het betreft de ontvangsten van het begrotingsfonds Onroerend Erfgoed.

Volgende ontvangsten zijn mogelijk:

- Ontvangsten uit verkoop van publicaties of uit allerhande initiatieven van het agentschap Onroerend Erfgoed;
- Teruggevorderde premies en subsidies die worden toegekend in uitvoering van het Onroerenderfgoeddecreet en -besluit of de vroegere onroerenderfgoedregelgeving.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	5	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	0	5	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie. De geraamde ontvangsten blijven op 5 keuro.

Uitgavenartikelen

QB0-1QGD4AC-WT - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN (FONDS HANDHAVING ONROEREND ERFGOED)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op dit artikel binnen het Fonds Handhaving Onroerend Erfgoed komen de aanrekeningen van uitgaven voor handhaving van de onroerenderfgoedregelgeving. Die betreffen naast gerechtskosten en bijhorende erelonen ook uitgaven voor ambtshalve uitvoering van herstelmaatregelen. Het spiegelbeeld van dit uitgavenartikel is het ontvangstenartikel QB0-9QGDTAC-OW.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	250	250

<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	250	250
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie.

QG0-1QGD2AA-WT - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het begrotingsartikel QG0-1QGD2AA-WT dient voor de aanrekening van uitgaven voor de externe dienstverlening van Onroerend Erfgoed zoals het beheer van het depot, advertenties voor openbare onderzoeken, infosessies en evenementen voor derden en uitbestede studies.

De voornaamste posten onder dit begrotingsartikel zijn de kosten voor toevalsvondsten, externe communicatie en de ICT-kosten voor toepassingen voor externe gebruikers.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	2.940	2.884
<i>Index</i>	-5	-5
<i>Compensaties</i>	1.411	1.411
<i>Andere bijstellingen</i>	-21	-21
BO 2026	4.325	4.269
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is een evolutie van +1.385 keuro VAK en VEK. Deze is het gevolg van:

- Een negatieve indexatie van -5 keuro VAK en VEK door de actualisatie van de (gedeeltelijke) indexering die bij BA2025 werd doorgevoerd;
- Een bijstelling met -21 keuro VAK en VEK door het aflopen van het 100% Europees gesubsidieerde project 'ARCHE'. Hiermee komt het werkingskrediet voor Europese projecten op 0 keuro. Ook de ontvangst binnen het begrotingsartikel QG0-9QGDA-OW is bijgesteld naar 0 keuro;
- Een recurrente compensatie van +1.411 keuro VAK en VEK in functie van beleidsprioriteiten en kostentoeename bij constant beleid. Het onroerenderfgoedbeleid legt deze legislatuur in de beleidsnota 'Fier op dat van Hier' een grotere klemtoon op de mensen en de verhalen achter het erfgoed. Waar de focus voorheen quasi exclusief lag op het materiële behoud van het erfgoed (objectgericht) wil het onroerenderfgoedbeleid voortaan meer aandacht besteden aan de betekenis van erfgoed voor de maatschappij (mensgericht). Dit impliceert onder meer een grotere inzet op communicatie over en promotie van onroerend erfgoed. De accentverschuiving van materie naar mens vertaalt zich daarmee in een budgetverschuiving. Aanvullend worden enkele studies uitbesteed die beleidsprioriteiten ondersteunen, zoals een onderzoek naar vakmanschap en

innovatie. Ook in de reguliere werking zijn enkele kostentoeenames. Zo moet in het kader van beschermingsprocedures voldaan worden aan verstrengde verplichtingen vanuit het beleidsveld Omgeving en Natuur, en stegen -bij constant beleid- de kosten voor onderzoek van archeologische toevalsvondsten. Het nodige krediet wordt gecompenseerd vanuit het artikel QG0-1QGD2CB-WT.

De kredieten op dit artikel dragen bij aan de volgende beleidsinitiatieven:

- Initiatief 1 (OD1.1): We maken van vakmanschap het hart van onze sector;
- Initiatief 3 (OD1.2): We versterken de uitstraling van onze publieksevenementen;
- Initiatief 4 (OD1.2): We delen de resultaten van ons beleid;
- Initiatief 5 (OD1.2): We geven een stem aan erfgoedgemeenschappen via thematische platformen;
- Initiatief 6 (OD2.1): We organiseren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'Versterken van buurten en dorpskernen';
- Initiatief 7 (OD2.1): We activeren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'Transversaal, holistisch en coöperatief beheer van landgoederen';
- Initiatief 8 (OD2.1): We activeren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'Toekomstgerichte zorg voor religieus erfgoed';
- Initiatief 10 (OD2.2): We zetten samen met de Vlaamse departementen Omgeving, ANB, VLM en Toerisme in op de Vlaamse Parken;
- Initiatief 13 (OD2.2): We zijn voorbereid op het ergste ('risk preparedness');
- Initiatief 14 (OD2.3): We bereiden kandidaat-onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten voor op een erkenning of bijsturing daarvan.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QG0-1QGD2CB-WT	1.411	1.411	Toename VAK- en VEK-nood in functie van beleidsprioriteiten en kostenstijging bij constant beleid
TOTAAL	1.411	1.411	

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Beëindiging Europese subsidie project 'ARCHE'	-19	-19	Met het afronden van het ARCHE-project vervalt de eenmalige werkingssubsidie voor de organisatie van het slotevenement
Beëindiging Europese subsidie project 'ARCHE'	-2	-2	Met het afronden van het ARCHE-project vervalt de recurrente werkingssubsidie van 2 keuro
TOTAAL	-21	-21	

QG0-1QGD4AB-WT - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN (FONDS ONROEREND ERFGOED)

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het uitgavenartikel QG0-1QGD4AB-WT worden de middelen van het Fonds Onroerend Erfgoed aangerekend voor:

- Het dekken van uitgaven voor initiatieven van het agentschap Onroerend Erfgoed;
- Het verlenen van subsidies en premies op basis van hoofdstuk 10 van het Onroerenderfgoeddecreet (nog niet in de praktijk gebracht);
- Het dekken van uitgaven op de overdracht bij de BA 2020 van het saldo van de DAB VIOE (2.515 keuro) via een decretale bepaling opgenomen in het Programmadecreet.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	965	878
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	-665	150
BO 2026	300	1.028
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

In 2025 werd 800 keuro VAK besteed aan de actualisatie van de Onderzoeksbalans Archeologie. Met die investering werd het project afgerond. Ook het lidmaatschap in het Werelderfgoedcomité liep zoals voorzien af in 2025 waardoor de 20 keuro VAK ter ondersteuning daarvan niet meer aan de orde is. Anderzijds zal de digitalisering van de (beeld)archieven van Onroerend Erfgoed met het oog op publieke ontsluiting en risicobeheer in 2026 een tandje bijsteken, wat leidt tot een bijkomende investering van 155 keuro. Op die manier zal 300 keuro VAK aan middelen van het Fonds Onroerend Erfgoed aangewend worden in 2026. De VEK-nood bedraagt 1.028 keuro, voornamelijk door de oplevering van projecten die in voorgaande jaren werden aanbesteed. Eind 2026 zal het geraamde saldo van het Fonds Onroerend Erfgoed daarmee minimaal 1.704 keuro VAK bedragen.

De investeringen in het digitaliseren van de beeldarchieven dragen bij aan volgende beleidsinitiatieven:

- Initiatief 2 (OD1.1): We zetten in op professionele netwerken en onze internationale reputatie;
- Initiatief 4 (OD1.2): We delen de resultaten van ons beleid.

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Beeldarchieven	155	0	Versnelling digitalisering (beeld)archieven
Vereffeningskalender	0	150	Bijstelling vereffeningskalender i.f.v. opleveringen
Onderzoeksbalans Archeologie en lidmaatschap Werelderfgoedcomité	-820	0	Einde actualisatie Onderzoeksbalans Archeologie en lidmaatschap Werelderfgoedcomité
TOTAAL	-665	150	

2. ISE: PARTNERSCHAPPEN ONROERENDERGOEDZORG, MVG excl. DAB

Onder het ISE 'partnerschappen rond onroerendergoedzorg' staan partnerschap en samenwerking centraal. Dit ISE spreekt voor zichzelf: de partner in de onroerendergoedzorg is de focus. Samen met partners uit overheid, middenveld en sector wordt binnen dit ISE gewerkt aan afgebakende thema's met scherpe doelstellingen die bijdragen aan brede maatschappelijke ontwikkelingen. Deze regeerperiode stellen we dit ISE in het teken van de 'Fier op dat van hier'-deals en het bundelen van de krachten met partners rond sterke erfgoedthema's en maatschappelijke uitdagingen waar erfgoed een deel van de oplossing kan zijn.

Voor dit ISE hanteren we twee indicatoren.

Benaming	Het aantal gemeenten dat een erkende onroerendergoedgemeente (OEG) is of deel uitmaakt van een erkende intergemeentelijke onroerendergoeddienst (IOED) en het subsidiebedrag dat ze ontvangen
Definitie	Deze indicator meet - het aantal gemeenten dat aangesloten is bij een erkende IOED en/of erkende OEG is, afgezet tegen het totaal aantal Vlaamse gemeenten; - het subsidiebedrag voor OEG's en IOED's. Erkende OEG's kunnen aanvullend op de Vlaamse beleidsprioriteiten een eigen onroerendergoedbeleid ontplooiën en erkend worden als OEG. Hiervoor moeten ze aan een aantal voorwaarden voldoen. Lokale besturen kunnen gezamenlijk een intergemeentelijk samenwerkingsverband oprichten en dit laten erkennen als een IOED. Hierbij ondersteunt een IOED aangesloten gemeentebesturen zowel bij hun gemeentelijk beleid als bij het uitvoeren van andere taken die uit het Onroerendergoeddecreet voortvloeien.
Laatst gekende waarde	Eind 2024 waren er 11 erkende OEG's en waren 223 Vlaamse gemeenten aangesloten bij een erkende IOED. In 2024 werd 1.191 keuro vastgelegd voor OEG's en 3.227 keuro voor IOED's. Gelet op meerjarige vastleggingen ging het om 2.813 keuro VEK aan IOED'en en 390 keuro VEK aan OEG's.
Streefwaarde	De erkenning als OEG en/of IOED berust op vrijwilligheid en de keuze om een erkenning aan te vragen behoort tot de autonomie van het lokaal bestuur. Vanuit Vlaanderen wordt vooral gekeken naar de 13 centrumsteden voor het ambiëren van een erkenning als OEG. Voor de overige gemeenten is deelname aan een erkende IOED te verkiezen. Idealiter zijn alle gemeenten ofwel OEG (centrumsteden) ofwel lid van een IOED (overige).
Beleidsmatige relevantie	Deze indicator is gekoppeld aan de strategische doelstelling 'We bundelen krachten en geven richting' en de operationele doelstelling 'We zetten in op samenwerking met partners om van erfgoedzorg een gedeelde verantwoordelijkheid te maken'. Een beperking van de indicator is dat er moeilijk een streefwaarde vastgesteld kan worden.

Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	/
Budgettaire relevantie	Het aandeel subsidies voor IOED's en OEG's binnen het totaalbudget ISE Partnerschappen onroerenderfgoedzorg bedraagt 15,3%.

Benaming	Het aandeel eigendommen in het beheer van erkende Vlaamse Erfgoednetwerken (VEN) dat zich in goede staat bevindt en de beheersubsidies die ze ontvangen
Definitie	Deze indicator meet - het aantal erkende VEN; - per VEN het aantal eigendommen in beheer; - per VEN het aantal eigendommen in beheer dat zich in goede staat bevindt versus het aantal eigendommen in beheer waarvoor een restauratie zich opdringt; - per VEN het subsidiebedrag voor beheer. Herita vzw is tot op heden het enige erkende Vlaamse Erfgoednetwerk.
Laatst gekende waarde	- 1 Vlaams Erfgoednetwerk; - nb - nb - nb
Streefwaarde	De streefwaarde zal worden bepaald in de samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse Regering en het erkende Vlaamse Erfgoednetwerk vanaf 2026.
Beleidsmatige relevantie	Deze indicator is gekoppeld aan de strategische doelstelling 'We bundelen krachten en geven richting' en de operationele doelstelling 'We zetten in op samenwerking met partners om van erfgoedzorg een gedeelde verantwoordelijkheid te maken'. Met Herita vzw sluiten we, conform de bepalingen van het VEN-decreet, een samenwerkingsovereenkomst voor 2025 af, gevolgd door een vijfjarige samenwerkingsovereenkomst 2026- 2030. De hierin overeengekomen afspraken en subsidies voor werking, beheer en verwerving zullen een impact hebben op de indicator.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	/
Budgettaire relevantie	NVT. Een eerste nulmeting zal gebeuren bij volledige implementatie van het decreet over de Vlaamse Erfgoednetwerken (2025).

2.1. Strategische doelstelling: we bundelen de krachten rond sterke erfgoedthema's

en geven daardoor richting

Erfgoedzorg is meer dan conserveren van objecten. Erfgoed 'is' geen functie, maar 'heeft' wel functies, en conservatie gaat dus hand in hand met 'gebruik' en het bieden van een antwoord op maatschappelijke uitdagingen. Zoals erfgoed pas erfgoed is als mensen het als dusdanig erkennen, krijgt erfgoedzorg volwaardig gestalte als hiervoor oprechte begeestering bestaat. We staan voor een dubbele ambitie: enerzijds moeten we 'behoud door gebruik' als absoluut minimum stellen voor ons eigen handelen in erfgoedbeheer, anderzijds moet erfgoedzorg een extra hefboom bieden bij het dienen van bredere maatschappelijke belangen. Deze (dubbele) krachtenbundeling komt niet vanzelf, maar heeft een locomotief nodig: duidelijk afgebakende thema's met scherpe doelstellingen waarrond samenwerking en financiële afspraken gestalte krijgen. De buitenlandse voorbeelden van de Nederlandse Erfgoed Deal en de Engelse Heritage Action Zones maken duidelijk dat erfgoed(zorg) deel kan zijn van een ruimer verhaal. In Vlaanderen roepen we daarom de 'Fier op dat van hier'-deal in het leven.

2.2. Operationele doelstelling: we focussen onze werking op richtinggevende thema's om erfgoed(zorg) maximaal als hefboom uit te spelen

2.2.1. Initiatief: we organiseren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'versterken van buurten en dorpskernen'

Met het thema 'Versterken van buurten en dorpskernen' willen we het signaal geven dat we vanuit de erfgoedzorg de maatschappelijke kaart trekken. Samen met Vlaamse overheidspartners en private actoren zoeken we een gezamenlijk verhaal. In de geest van de studie 'Erfgoed als hefboom' zetten we onroerend erfgoed in om maatschappelijke en economische meerwaarde te genereren op het terrein.

Met buurten en dorpskernen kiezen we niet voor een specifiek erfgoedtype als uitgangspunt, wel voor een generieke geografische omschrijving van een leefomgeving. Buurten en dorpskernen komen overal in Vlaanderen voor en zijn het habitat van erfgoed, maar vooral ook van mensen, belangen en behoeften. Ze kampen met specifieke uitdagingen, bv. rond wonen en ondernemen. Door erfgoed vanuit die leefomgeving te benaderen wordt het gemakkelijker om mensen te overtuigen van het belang van erfgoedzorg.

We modelleren de 'Fier op dat van hier'-deal naar de Nederlandse Erfgoed Deal, de Britse Heritage Action Zones en onze eigen brownfieldconvenanten. De draagwijdte van de ambities wordt mee bepaald door het inhoudelijke en financiële engagement dat partners op alle niveaus opnemen. Erfgoedzorg is geen absolute finaliteit, maar wel steeds een deel van de oplossing.

De te leggen puzzel is nieuw. We werken daarom pragmatisch: we nemen de tijd voor het samenbrengen van bereidwillige partners, voor visievorming, het in kaart brengen van noden waarrond de zin tot samenwerking bestaat, het ontwerpen van een menukaart van doelgerichte acties (concrete werven) die we op het terrein gestalte willen zien krijgen, het nadenken over de manier om de stap te zetten naar uitvoering op het terrein. We maken daarbij gebruik van de inzichten uit de studie 'Samen bouwen aan bruisende en zorgzame dorpskernen en stadswijken, met onroerend erfgoed als hefboom'. Nog in de loop van deze beleidsperiode presenteren we op het terrein de eerste reeks resultaten van deze langetermijnvisie.

Ik start een programma om burgers en verenigingen aan te sporen om met het erfgoed in hun eigen buurt aan de slag te gaan en het verhaal over de mensen achter deze erfgoedplekken zichtbaar te maken. Intussen is scherp gesteld waar historische personen en

plekken aan moeten voldoen om in aanmerking te komen voor dit programma en hoe een brede oproep in zijn werk zal gaan. Ik richt mij met een enthousiasmerende communicatieve campagne op een zo ruim mogelijk publiek. Ik streef ernaar om de eerste onthullingen van verhalende erfgoedplekken nog in het najaar van 2026 te doen. De nodige werkmiddelen hiervoor reserveer ik binnen de beleidswerkingskredieten (QG0-1QGD2AA-WT).

Dit programma om erfgoedverhalen tot leven te brengen en de fierheid van mensen op het eigen erfgoed te doen bruisen, loopt in nauwe samenhang met de actie gericht op de standbeelden en gedenktekens die onze publieke ruimte sieren.

Ik zet een campagne op om deze beelden en gedenktekens in ere te herstellen, zowel hun technische toestand als in de hoofden van de lokale gemeenschappen. Om die ambitie te realiseren sloot ik een overeenkomst met Monumentenwacht af en steun ik hen financieel (QG0-1QGD2BC-WT). Ook de lokale besturen zullen een rol spelen.

2.2.2. Initiatief: we activeren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'transversaal, holistisch en coöperatief beheer van landgoederen'

Het onroerenderfgoedrichtplan rond het thema 'Transversaal, holistisch en coöperatief beheer van landgoederen' resulteerde in een actieplan dat we uitvoeren, evalueren en oriënteren in de richting van concrete werven.

Onroerenderfgoedeigendommen beheerd door de Vlaamse Overheid, maar ook sites toevertrouwd aan Vlaamse Erfgoednetwerken (zie verder), zijn plaatsen waar we een voorbeeldig erfgoedbeleid kunnen etaleren, beleidsintenties de realiteitstoets laten doorstaan, en ook samenwerkingsmogelijkheden en holistische beheersambities kunnen uittesten. Ze zijn proeftuinen, waar Vlaamse overheidsinstanties als co-creatieve partner aan de slag kunnen gaan. We rollen die manier van werken uit bij partnerbeleidsdomeinen die deze samenwerking willen aangaan, en landgoederen bieden meteen een eerste werkrichting.

Met name Toerisme Vlaanderen beheert een ruim portfolio aan erfgoedlocaties, waaronder diverse landgoederen, met de ambitie om er 'Reizen naar Morgen' in de praktijk te brengen. Samenwerking met onroerend erfgoed is daarin een logische reflex. 'Reizen naar Morgen' en 'Zorgen voor begeestering' zijn complementair aan elkaar. Ook het Agentschap Natuur en Bos, dat diverse landgoederen beheert, is een evidente partner waarmee een samenwerking kan worden ontplooid om het beheer van tuinen en parken te laten kleuren door erfgoeddoelstellingen en een model te ontwikkelen dat gespecialiseerd dagelijks beheer garandeert.

De brede Vlaamse Rand is alvast één prachtige proefzone waar de samenwerking verder gestalte kan krijgen. De Vlaamse Overheid beheert en ontsluit hier via diverse agentschappen en entiteiten een reeks kastelen en landgoederen, stuk voor stuk groene parels met prachtige parken. Enkele voorbeelden zijn: Coloma, kasteeldomein Gaasbeek, Groenenberg, Plantentuin Meise en het Rubenskasteel. In overleg met de betrokken partners zetten we in op het stroomlijnen en optimaliseren van de ontwikkeling, de toeristische ontsluiting en het (wetenschappelijk) beheer van deze parken en tuinen. Als overheid willen we een voorbeeld stellen door te kiezen voor een holistische benadering waarbij de expertise van alle betrokken agentschappen optimaal wordt benut. Dit moet leiden tot een ambitieuze en duurzame toekomstvisie voor elk van deze bijzondere sites en bijdragen aan de nog grotere uitstraling van onze Vlaamse Rand.

Met een brede inspiratiesessie en participatieve werksessies legde mijn administratie de basis voor de doorgroei van het onroerenderfgoedrichtplan en het actieprogramma 'Historische landgoederen' naar een 'Fier op dat van Hier'-deal met een focus op terreinresultaten. Aan de hand van een traject met de geëngageerde publieke en private partners bepaalden we de focus en legden we de ambities vast voor de pilootprojecten.

De landgoederen in eigendom van de Vlaamse overheid, Vlaamse Erfgoednetwerken of gelijkaardige partners krijgen een rol als laboratorium voor een innovatieve aanpak, vernieuwende financieringsmodellen (waar mogelijk) en toekomstgerichte uitbating. De verankering van de ambities voor de Herita-landgoederen in de samenwerkingsovereenkomst vormde hierbij een belangrijke schakel.

Voor de overheidseigendommen wil ik in 2026 een plan van aanpak afkloppen dat het startpunt is voor uitvoering op het terrein. Ik voorzie alvast de eerste investeringsmiddelen voor beschermde landgoederen in eigendom van de Vlaamse overheid (QG0-1QGD2BF-WT).

Parallel analyseert het agentschap, als deel van het actieprogramma, het beschermde bestand aan landgoederen dat Vlaanderen rijk is. Het publiceert hierover een onderzoeksrapport dat niet enkel ingaat op de waardering van deze bijzondere plekken maar ook prioriteiten meegeeft voor een optimaal beheer en duurzaam gebruik, inspelend op de concrete noden op het terrein.

2.2.3. Initiatief: we activeren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'toekomstgerichte zorg voor religieus erfgoed'

Na een evaluatie in overleg met de partners, sturen we partnerschappen bij waar nodig. We hanteren het onroerenderfgoedrichtplan-instrument om in samenspraak met de eigenaars en beheerders van publiek en privaat religieus erfgoed en relevante partners (zoals PARCUM vanuit de jarenlange ervaring en expertise inzake religieus erfgoed) tot innovatieve, integrale oplossingen te komen voor de vele kerken, abdijen, kloosters, kapellen, religieuze objecten, tradities, archieven en klinkend erfgoed. Ook hier willen we de focus leggen op concrete werven als einddoel: we maken een actieplan voor beschermde kerken in Vlaanderen met het oog op de uitvoering van concrete projecten en zoeken hiervoor naar synergieën met de minister bevoegd voor Binnenlands Bestuur.

Voor de Fier op dat van hier-deal 'Toekomstgerichte zorg voor religieus erfgoed' maken we gebruik van de bevindingen uit de analyse van de geactualiseerde kerkenbeleidsplannen. Ik streef ernaar om in 2026 de krijtlijnen scherp te hebben voor een oproep.

Parallel voert het agentschap een analyse uit van het beschermd bestand aan kerken met bouwjaar tussen 1800 en 1918, de zogenaamde neostijlen. Het onderzoeksrapport daarvan wordt in 2026 gepubliceerd en moet houvast bieden bij toekomstige keuzes over de bescherming van dit type erfgoed.

In partnerschap met PARCUM geef ik een actie vorm om meer kerken open te stellen voor het brede publiek. Hiertoe wil ik lokale gemeenschappen enthousiasmeren, de drempels die ze ervaren wegwerken en succesfactoren maximaal benutten. Op basis van de terreinverkenning en concrete aanbevelingen van afgelopen jaar lanceer ik in 2026 een wervende campagne naar projecten om kerken open te stellen. Ik steun PARCUM financieel om een belangrijke rol op te nemen in deze actie (QG0-1QGD2BC-WT).

2.3. Operationele doelstelling: we focussen onze werking op richtinggevende thema's om erfgoed(zorg) maximaal als hefboom uit te spelen

2.3.1. Initiatief: we bundelen krachten met de bevoegdheid cultureel erfgoed om als erfgoedsector een stevig statement te kunnen maken

We spelen de complementariteit tussen erfgoedvormen en -uitdagingen uit: ze slaan immers de brug tussen ruimtelijk-materiële en culturele vraagstukken. We onderzoeken in de eerste twee jaren van de regeerperiode samen met het Vlaams departement Cultuur, Jeugd en Media en de betrokken actoren hoe we een doortastend geïntegreerd erfgoedbeleid vorm kunnen geven.

De beide administraties bereiden in het najaar van 2025 een gezamenlijke nota voor met een selectie van prioritaire beleidsthema's waarvoor samenwerking of integratie aangewezen is. Deze nota wordt voorgelegd aan de betrokken ministers, opdat bepaald kan worden rond welke concrete projecten de uitvoering in 2026 opgestart kan worden.

2.3.2. Initiatief: we zetten samen met de Vlaamse departementen Omgeving, ANB, VLM en Toerisme in op de Vlaamse Parken

We gebruiken de Vlaamse Parken als testgebieden waar een transversaal landschapsbeleid daadwerkelijk gestalte kan krijgen en doen ervaring op in de gebieden die voorwerp zijn van de Vlaamse Investeringsagenda. We werken ook samen met de Regionale Landschappen voor de realisatie van onze doelstellingen.

Mijn administratie neemt deel aan het Vlaamse Parkenbureau, dat de coördinatie van het Vlaamse Parkenbeleid en de generieke communicatie verzorgt. Ze zorgt daarbij voor de integratie van erfgoedgerichte acties in het jaarlijkse actieprogramma.

Om te zorgen dat cultuurhistorische kennis meegenomen kan worden in de gebieds(ontwikkelings)processen van de Parken en om de sectorale (IOED) en transversale (Regionale Landschappen) actoren daarbij te ondersteunen, actualiseren de onderzoekers van Onroerend Erfgoed stelselmatig de landschapsatlas in het werkingsgebied van de Parken. Dit meerjarig project werd opgestart in 2025 en gaat gepaard met het valoriseren van gebiedskennis bij de opgezette initiatieven in de transversale ambtelijke werkgroepen van de individuele Parken. Kennisdeling over het erfgoed en de bijdrage van erfgoed aan de maatschappelijke uitdagingen, krijgt vorm in een lerend netwerk via het programmateam Landschapsparken, ingebed in het Open Ruimte Platform. Ook dit kent een verderzetting in 2026.

Aansluitend hierbij zal het agentschap in 2026 een visienota formuleren op onroerend erfgoed in Vlaamse Parken, als resultaat van een denkoefening over hoe de Parken kunnen dienen als experimenteerruimte voor algemene landschapszorg en de bijdrage van onroerend erfgoed hierin.

2.3.3. Initiatief: we zetten samen met het agentschap Wonen in Vlaanderen en VEKA in op duurzaam wonen

Veel onroerend erfgoed heeft van oorsprong een woonbestemming, maar wonen is ook een veel voorkomende herbestemming. We werken samen met VEKA en het agentschap Wonen in Vlaanderen om energie-ambities en erfgoedzorg te verzoenen. Eigenaars van beschermd

erfgoed die hun eigendom omwille van de erfgoedwaarden niet kunnen laten voldoen aan de minimale energienormen krijgen juridische zekerheid. We maken het mogelijk voor beschermde monumenten en inventarisitems om gemotiveerd af te wijken van de minimale energienorm in de Vlaamse Codex Wonen, EPB- en EPC-eisen. Het agentschap Onroerend Erfgoed is daarnaast ook partner in het leertraject naar 'wooncoöperaties', opgestart door het Vlaams departement Omgeving en het agentschap Wonen in Vlaanderen. Het beheer van grotere beschermde gehelen met een woonfunctie – zoals bijvoorbeeld een begijnhof – is een uitdaging, zeker in de context van verhuur. De formule van de erfgoedcoöperatie kan een oplossing zijn. Dit willen we verder onderzoeken en vervolgens faciliteren.

Het agentschap Onroerend Erfgoed werkt samen met het agentschap Wonen in Vlaanderen aan een individuele, geobjectiveerde afwijkingsmogelijkheid van de minimale energienorm in de Vlaamse Codex Wonen. Dit najaar beslis ik samen met mijn collega-minister van Wonen hoe we deze afwijkingsmogelijkheid vorm zullen geven.

Ik vind het essentieel dat eigenaars van beschermd erfgoed zo min mogelijk onnodige drempels ondervinden wanneer zij met hun erfgoed aan de slag willen. Ik zal dus ook de sectorregelgeving in dit kader kritisch onder de loep nemen.

Wonen in Vlaanderen rondde in 2025 het leertraject 'coöperatieve woonprojecten' af waaraan Onroerend Erfgoed bijdroeg. De resultaten van dit leertraject, inclusief pilootprojecten, vormen het startpunt voor een analyse die nagaat wat het potentieel is van wooncoöperaties voor onroerend erfgoed. Het agentschap kijkt wat eventuele drempels zijn, welke financieringsmodellen beschikbaar zijn en welke types erfgoed het meest gebaat zijn met deze formule. Het levert in 2026 die haalbaarheidsanalyse op in afstemming met het beleidsveld Wonen.

2.3.4. Initiatief: we ondersteunen de renovatie van Thermae Palace (Oostende)

De Vlaamse Regering maakt € 30 miljoen extra vrij voor de site Thermae Palace in Oostende, bovenop de € 10 miljoen relance-middelen die al bestemd waren voor het exterieur van Thermae Palace en voor de Koninklijke Gaanderijen. We bekijken samen met alle betrokken partijen hoe we deze parel van de Vlaamse Kust zo snel mogelijk weer kunnen laten schitteren en welke rol de Vlaamse Overheid hierin zal opnemen.

De nodige overleg- en beslissingsstructuren zijn opgezet voor een efficiënte en kordate uitvoering van dit uitdagende project dat ik met de nodige aandacht opvolg en met substantiële budgetten blijf ondersteunen (QG0-1QGD2BF-WT). Ik doe dit in nauwe samenspraak met mijn collega van Toerisme.

2.3.5. Initiatief: we zijn voorbereid op het ergste ('risk preparedness')

Erfgoed is niet onvergankelijk en kan verloren gaan. We moeten hierop voorbereid zijn, en zelfs leren omgaan met verlies. We werken in samenspraak met beleidspartners een rampenstrategie uit waarin erfgoed een plaats krijgt.

Het eerder opgeleverde beleidsvoorbereidend onderzoek omvatte beleidsaanbevelingen om de erfgoedsector te sensibiliseren over rampenpreventie en -maatregelen. In 2026 lanceer ik samen met de betrokken beleidspartners een sensibiliseringscampagne. We sluiten ook aan bij bestaande initiatieven in (inter)nationaal verband, zoals het Horizon Europe ClimateFit-

programma en Interreg-projecten, om ervaringen uit te wisselen en erfgoed in een bredere context onder de aandacht te brengen. Om erfgoed ook daadwerkelijk te vrijwaren van rampen laat ik mogelijke risicozones voor calamiteiten en de aanwezigheid van erfgoed in deze gebieden in kaart brengen. Ik voorzie daartoe de nodige budgetten binnen de beleidswerkingskredieten (QG0-1QGD2AA-WT).

2.4. Operationele doelstelling: Operationele doelstelling: we zetten in op samenwerking met partners om van erfgoedzorg een gedeelde verantwoordelijkheid te maken

2.4.1. Initiatief: we bereiden kandidaat-Onroerenderfgoedgemeenten en Intergemeentelijke Onroerenderfgoeddiensten voor op een erkenning of bijsturing daarvan

Lokale besturen staan dicht bij de burger en bij het terrein, en zijn zelf ook erfgoedbeheerders. Zij zijn dan ook sleutelpartners in een beleid dat mensen centraal stelt. We bereiden geïnteresseerde kandidaat-OEG voor op de volgende erkenningsrondes (2026 of 2029). IOED's moeten zich afstemmen op de Vlaamse referentieregio's. Ook culturele partners zijn gevat door deze herverkaveling, wat mogelijk nieuwe samenwerkingsoportunities biedt. Door het opzetten van een lerend netwerk willen we de samenwerking optimaliseren en doordenken over de gewenste evoluties

Voor (boven-)lokaal onroerenderfgoedbeleid staat 2026 in het teken van de nieuwe erkennings- en subsidiërringsronde. Ik zal op advies van mijn administratie dan ook beslissen over deze aanvragen. De subsidies aan erkende onroerenderfgoedactoren worden toegekend vanuit het artikel QG0-1QGD2BD-WT.

Voor eventuele nieuw erkende onroerenderfgoedgemeenten en nieuw(-samengestelde) intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten lanceert het agentschap een coachingaanbod en een lerend netwerk om onderlinge kennisuitwisseling tussen alle erkende (boven-)lokale actoren te stimuleren.

2.4.2. Initiatief: we evalueren onze partnerschappen

We bekijken onze partnerschappen in het licht van onze beleidsambities, en sturen ze bij waar nodig.

Ik gaf mijn administratie opdracht om alle gesubsidieerde partnerschappen door te lichten. In 2026 komen zowel subsidies die het uitgavendecreet als enige rechtsgrond hebben (de zogenaamde facultatieve subsidies) aan bod als de subsidiekaders voor erkende onroerenderfgoeddepots en onroerenderfgoedgemeenten. Op basis van deze evaluaties zal ik in 2026 keuzes kunnen maken over eventuele bijsturingen die aan de orde zijn. Naast efficiëntie en effectiviteit hecht ik daarbij belang aan een maximale complementariteit tussen alle erfgoedpartners.

2.5. Operationele doelstelling: we spelen Vlaamse Erfgoednetwerken uit als referentiepartner om Vlaams erfgoed te promoten en ontsluiten

2.5.1. Initiatief: we sluiten doordachte samenwerkingsovereenkomsten af met

Vlaamse Erfgoednetwerken

Herita is als eerste Vlaams Erfgoednetwerk dé partnervereniging die als een kruising tussen verenigingen als de National Trust en English Heritage oplossingen zoekt voor erfgoedlocaties, maar ze ook op een voorbeeldige en aantrekkelijke wijze ontsluit. Het Herita-portfolio omvat een meerderheid aan locaties die haar door de Vlaamse Overheid zijn toevertrouwd, al dan niet in erfpacht, waaronder iconische gebouwen en symbooldossiers, zoals de kastelen van Heers en Horst, de abdij van Herkenrode en het Hooghuis in Doel. We zetten alles op alles om deze sites tegen het einde van de regeerperiode in topconditie te hebben en hun ontsluiting voorbeeldig te maken. We vragen dat Herita zijn portfolio gericht uitbouwt om tot een aantrekkelijke dwarsdoorsnede aan Vlaamse erfgoediconen te komen. De zorgvuldige en goed te plannen overdracht van sites van Toerisme Vlaanderen kan hiertoe een aanzet vormen.

We sluiten de eerste volwaardige vijfjarige samenwerkingsovereenkomst af met Herita, waarin co-creatieve samenwerking met het agentschap een uitgangspunt is en die ook andere taken omvat in uitvoering van het Vlaamse onroerenderfgoedbeleid. In de samenwerkingsovereenkomst worden de groeiambities en financiële ondersteuning scherp gesteld.

We verwachten van het erfgoed in het Herita-netwerk dat het:

- een bron van inspiratie is voor de Vlamingen. We willen dat iedereen de schoonheid van ons verleden kan ervaren en zich verbonden voelt met onze rijke geschiedenis;*
- met zorg wordt doorgegeven aan volgende generaties. We willen dat onze kinderen en kleinkinderen kunnen genieten van de mooiste plekken die wij van onze voorouders hebben geërfd;*
- toegankelijk is voor een breed publiek. We willen dat bezoekers uit binnen- én buitenland, bewoners en bedrijven de kracht van erfgoed aan den lijve kunnen ervaren;*
- een sterke lokale betrokkenheid en eigenaarschap uitstraalt, in het bijzonder door vrijwilligerswerking en gemeenschapsprojecten.*

In het najaar van 2025 wordt op mijn voorstel een meerjarige samenwerkingsovereenkomst met Herita voor de periode 2026-2030 ter goedkeuring voorgelegd aan de Vlaamse Regering. Deze resulteert uit een traject dat mijn administratie samen met Herita liep met als doel hun onderlinge relatie te versterken, afgestemd op mijn beleidsprioriteiten en de budgettaire perspectieven. De nodige verkennende en voorbereidende stappen inzake een eventuele overname van de zorg voor enkele kasteelsites in eigendom van de Vlaamse Overheid worden afgerond in 2026. De subsidiëring van Herita valt onder het begrotingsartikel QG0-1QGD2BE-WT.

2.6. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

PARTNERSCHAPPEN ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen)	43.699	-26.746	16.953	26.919	2.621	29.540

(LO), provisies (PR))						
Toelagen (interne stromen (IS))	0	0	0	0	0	0
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	0	0	0	0	0	0
Totaal	43.699	-26.746	16.953	26.919	2.621	29.540
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

Het VAK onder dit ISE vertegenwoordigt 13,9% van het totale VAK van de beleidskredieten Onroerend Erfgoed (2025: 24,7%). Zowel in relatief aandeel (-10,8%) als in absolute cijfers (-26.746 keuro) is er een aanzienlijke afname. Die is het gevolg van het terugdraaien van de eenmalige bijstelling met 30.000 keuro bij begrotingsopmaak 2025 in functie van de restauratie en herwaardering van Thermae Palace in Oostende. Deze eenmalige maatregel maakte deel uit van het uitbreidingsbeleid zoals overeengekomen in het kader van het regeerakkoord 2024-2029. De toename van het VEK met 2.621 keuro is hoofdzakelijk het gevolg van bijkomende investeringen in beschermde landgoederen in eigendom van de Vlaamse overheid. Het VEK in functie van het Thermae Palace-project blijft in constant beleid op 15.000 keuro en maakte daarmee ongeveer de helft van het VEK binnen dit ISE uit. Meer details bij de kredietbewegingen zijn terug te vinden onder de diverse begrotingsartikelen onder dit ISE.

2.6.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Uitgavenartikelen

QG0-1QGD2BA-WT - DE ZORG VOOR ONROEREND ERFGOED VOOR IEDEREEN VANZELFSPREKEND MAKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het budget op het begrotingsartikel QG0-1QGD2BA-WT wordt voornamelijk aangewend voor de vergoeding voor de operationalisering van de erfgoedleningen die het Participatiefonds Vlaanderen toekent in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest. Deze beheerskosten worden bepaald door het aantal onderhandelde (en dus nieuwe) erfgoedleningen en de uitstaande portefeuille. Verder rekenen we op dit uitgavenartikel een verplichte bijdrage aan UNESCO aan.

Kredietevolutie:

	VAK	VEK

BA 2025	192	192
<i>Index</i>	-1	-1
<i>Compensaties</i>	9	9
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	200	200
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

De kredietevolutie van +8 keuro VAK en VEK is het gevolg van de gestegen kost bij constant beleid van de beheersvergoeding aan PMV voor de operationalisering van de erfgoedleningen. Deze vergoeding is verankerd in de samenwerkingsovereenkomst met PMV en wordt bepaald door het aantal behandelde aanvragen en het aantal leningen in omloop. Het aantal leningen in omloop neemt stelselmatig toe, waardoor ook de kost voor het beheer daarvan stijgt. De beheersvergoeding wordt geraamd op 189 keuro voor 2026. Deze vergoeding wordt normaliter geïndexeerd vanuit de centrale indexprovisie. Een actualisatie van de bij BA2025 gehanteerde indexprognose leidt tot een negatieve indexering met -1 keuro bij BO2026. De bijkomende kredietnood wordt gecompenseerd vanuit het artikel QG0-1QGD2BB-WT.

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QG0-1QGD2BB-WT	9	9	Stijging beheerskosten erfgoedlening
TOTAAL	9	9	

QG0-1QGD2BB-WT - ONDERSTEUNEN VAN ONROERENDERFGOEDINITIATIEVEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-1QGD2BB-WT worden subsidies aangerekend met het uitgavendecreet als enige rechtsgrond. Subsidies aan prioritaire partners en subsidies in uitvoering van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 vallen niet onder dit artikel.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	186	286
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-18	-118
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	168	168
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is een afname van 18 keuro VAK en 118 keuro VEK die wordt gecompenseerd naar andere noden binnen hetzelfde ISE. Deze afname is het gevolg van aflopende subsidies, in hoofdzaak een meerjarig vastgelegde subsidie uit 2023 aan Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren voor de uitbouw van het Hoogstamboomgaardenloket (100 keuro VEK).

De subsidies onder dit artikel dragen bij aan beleidsinitiatief 5 (OD1.2): We geven een stem aan erfgoedgemeenschappen via thematische platformen. Daarnaast zijn ze betrokken bij beleidsinitiatief 15 (OD2.3): We evalueren onze partnerschappen.

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QG0-1QGD2BC-WT	-9	-109	Verhoogde inzet op prioritaire partners onroerenderfgoedbeleid
Naar QG0-1QGD2BA-WT	-9	-9	Stijging beheerskosten erfgoedlening
TOTAAL	-18	-118	

QG0-1QGD2BC-WT - ONDERSTEUNEN VAN DE WERKING VAN PRIORITAIRE ONROERENDERFGOEDPARTNERS

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-1QGD2BC-WT worden de prioritaire onroerenderfgoedpartners betoelaagd. Dit zijn partners die de uitvoering van de beleidsprioriteiten ondersteunen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	623	623
<i>Index</i>	3	3
<i>Compensaties</i>	1.209	1.209
<i>Andere bijstellingen</i>	-125	-125
BO 2026	1.710	1.710
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is een toename van het VAK en VEK met 1.087 keuro.

Deze wordt verklaard door volgende bewegingen:

- In het kader van de besparingen, afgesproken als maatregel bij het Regeerakkoord 2024-2029, wordt de subsidie aan vzw's met voormalig DAC-personeel in dienst stopgezet. Dit naar analogie met gelijkaardige maatregelen in de beleidsvelden Werk en Cultuur. De besparing heeft betrekking op vier organisaties en bedraagt recurrent 125 keuro VAK en VEK. Deze wordt verwerkt als een bijstelling in het kader van besparingen;
- De beleidsnota 2024-2029 'Fier op dat van Hier' zet versterkt in op de mensen en de verhalen achter het erfgoed. Waar onroerend erfgoed voorheen hoofdzakelijk benaderd werd vanuit een quasi exclusieve focus op materieel behoud (objectgericht), verschuift de klemtoon deze beleidsperiode meer naar de betekenis van onroerend erfgoed voor de maatschappij (mensgericht). Er komt een grotere klemtoon op het activeren van burgers en erfgoedgemeenschappen om zelf aan de slag te gaan met erfgoed, op het beleven van erfgoed en op het tonen van het potentieel en de meerwaarde van erfgoed. Om die klemtoonverschuiving mee waar te maken, wordt

sterker ingezet op organisaties die de nodige expertise in huis hebben, die de brug kunnen slaan met erfgoedgemeenschappen en die inspirerende realisaties naar buiten brengen. Deze verschuiving in klemtoon wordt gereflecteerd in een recurrente budgetverschuiving van 1.209 keuro VAK en VEK, hoofdzakelijk gecompenseerd vanuit andere subsidie-artikels;

- Een jaarlijks weerkerende subsidie wordt met 3 keuro geïndexeerd uit de centrale indexprovisie (looncomponent).

Deze subsidies ondersteunen volgende beleidsinitiatieven:

- Initiatief 6 (OD2.1): We organiseren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'Versterken van buurten en dorpskernen';
- Initiatief 7 (OD2.1): We activeren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'Transversaal, holistisch en coöperatief beheer van landgoederen';
- Initiatief 8 (OD2.1): We activeren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'Toekomstgerichte zorg voor religieus erfgoed'.

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QG0-1QGD2CA-WT	0	648	Verhoogde inzet op prioritaire partners
Van QG0-1QGD2CB-WT	366	285	Verhoogde inzet op prioritaire partners
Van QG0-1QGD2BB-WT	9	109	Verhoogde inzet op prioritaire partners
Van QG0-1QGD2BD-WT	834	167	Verhoogde inzet op prioritaire partners
TOTAAL	1.209	1.209	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Maatregelen regeerakkoord: besparing subsidies	-125	-125	Stopzetting subsidie aan vzw's met voormalige DAC-werknemers. Deze bijstelling is opgenomen in het regeerakkoord.
TOTAAL	-125	-125	

QG0-1QGD2BD-WT - STIMULEREN VAN INTERLOKALE SAMENWERKING, DEPOTWERKING EN ARCHEOLOGIEFONDSEN EN VAN PROJECTEN VOOR ONDERZOEK EN VOOR EDUCATIE EN PUBLIEKSWERKING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via het Onroerendergoeddecreet en het Onroerendergoedbesluit zijn subsidies mogelijk voor:

- De ondersteuning van de algemene werking van erkende intergemeentelijke onroerendergoeddiensten (IOED);
- De ondersteuning van de algemene werking van erkende onroerendergoeddepots;
- De ondersteuning van de algemene werking van erkende onroerendergoedgemeenten (OEG);
- Projecten rond syntheseonderzoek, educatie en publiekswerking;

- De ondersteuning van de algemene werking van erkende archeologiefondsen.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	6.389	6.009
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	-834	-167
<i>Andere bijstellingen</i>	-181	-181
BO 2026	5.374	5.661
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

In globo is er op het begrotingsartikel QG0-1QGD2BD-WT een VAK-afname van -1.015 keuro en een VEK-afname van -348 keuro. Deze afname wordt voor 181 keuro VAK en VEK verklaard door besparingen. 834 keuro Vak en 167 keuro VEK worden gecompenseerd naar het begrotingsartikel QG0-1QGD2BC-WT (prioritaire partners) binnen hetzelfde ISE.

Voor de projectsubsidies syntheseonderzoek wordt het budget afgebouwd met 240 keuro tot 700 keuro. 181 keuro van deze afbouw gebeurt als een recurrente bijstelling in het kader van de besparingen afgesproken bij het Regeerakkoord 2024-2029 (maatregelen), 59 keuro wordt gecompenseerd met het oog op beleidsprioriteiten. De VEK-nood voor de oproep in 2026 bedraagt 88 keuro, aangevuld met 657 keuro VEK uit de voorgaande oproepen.

Voor de projectsubsidie voor educatie en publiekswerking blijft het VAK-budget in constant beleid behouden op 500 keuro. Deze subsidie draagt bij aan de verspreiding van de verhalen achter het erfgoed naar het brede publiek. De VEK-nood bedraagt 440 keuro (+23 keuro), waarvan 56 keuro voor de oproep in 2026 en 384 keuro als gevolg van de voorgaande oproepen.

Voor de erkende onroerenderfgoedgemeenten is er in 2026 in constant beleid geen VAK-impact. Deze subsidies werden al meerjarig vastgelegd in 2024 en in 2026 is geen nieuwe subsidieronde voorzien in de decretaal bepaalde cyclus. De VEK-impact bedraagt 404 keuro.

Van de 15 erkende onroerenderfgoeddepots ontvangen er 14 een subsidie in constant beleid. In 2026 gaat 1 erkend depot over van een jaarlijkse subsidie naar een meerjarig vastgelegde subsidie in het kader van een hernieuwde meerjarige samenwerkingsovereenkomst. Voor deze begunstigen voorzien we 1.587 keuro VAK en 1.301 keuro VEK, inclusief intern gecompenseerde indexering. De VAK-nood is daarmee 606 keuro lager dan bij de begrotingsopmaak 2025, door de vrijwillige stopzetting van de subsidie aan 1 depot en de spaarzame en doordachte omgang met nieuwe en hernieuwde subsidies. Het verschil tussen VAK en VEK is te verklaren vanuit meerjarige vastleggingen.

In 2025 waren er geen nieuwe erkenningen van intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten, wat betekent dat er in 2026 ook geen bijkomende subsidies zijn. Twee IOED'en zetten hun werking vrijwillig stop waardoor de subsidie vervalt. Het totaal aantal in 2025 komt daarmee op 30 erkende IOED'en waarvan twee al een meerjarig vastgelegde subsidie hebben sinds 2024 met looptijd van drie jaar en 28 nog volgens een jaarlijkse vastlegging verlopen tot en met 2026. Voor de IOED'en schrijven we (inclusief intern gecompenseerde indexatie) in constant beleid 2.587 keuro VAK en 2.771 keuro VEK in. In

vergelijking met 2025 betekent dit een afname met 169 keuro VAK en VEK, te verklaren door de vermelde stopzettingen.

Deze subsidies dragen bij aan volgende beleidsinitiatieven:

- Initiatief 4 (OD1.2): We delen de resultaten van ons beleid;
- Initiatief 14 (OD2.3): We bereiden kandidaat-onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten voor op een erkenning of bijsturing daarvan.

Daarnaast zijn ze betrokken bij beleidsinitiatief 15 (OD2.3): We evalueren onze partnerschappen.

(duizend euro)

Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar QG0-1QGD2BC-WT	-834	-167	Verhoogde inzet op prioritaire partners
TOTAAL	-834	-167	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Maatregelen regeerakkoord: besparing subsidies	-181	-181	Recurrente besparing op projectsubsidies voor syntheseonderzoek. Deze bijstelling is opgenomen in het regeerakkoord.
TOTAAL	-181	-181	

QG0-1QGD2BE-WT - ONDERSTEUNEN VAN VLAAMSE ERFGOEDNETWERKEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-1QGD2BE-WT rekenen we sinds 2025 subsidies aan voor erkende Vlaamse Erfgoednetwerken (decreet van 20 november 2023 over Vlaamse Erfgoednetwerken en het besluit van de Vlaamse regering van 2 februari 2024 over Vlaamse Erfgoednetwerken). Herita vzw verkreeg in 2024 als eerste de erkenning als Vlaams Erfgoednetwerk.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	VAK	VEK
BA 2025	6.309	4.809
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	542	1.042
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	6.851	5.851
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het VAK bedraagt 6.851 keuro, het VEK 5.851 keuro. Dit is een toename met 542 keuro VAK en 1.042 keuro VEK die als volgt verklaard wordt.

Herita ontving in 2025 een werkingssubsidie van 4.309 keuro. We indexeren de looncomponent van deze subsidie zoals reglementair voorzien en compenseren deze intern (+42 keuro). In navolging op de samenwerkingsovereenkomst tussen de Vlaamse regering en Herita voor de periode 2026-2030 verhogen we de werkingssubsidie bovendien met +500 keuro. Deze verhoging dient specifiek voor de uitvoering van werken in eigen beheer door Herita aan het erfgoed in zijn portefeuille. Dit levert een kostenefficiëntere en flexibelere werkwijze op voor onderhoudswerken en andere beperkte restauratieve ingrepen. De werkingssubsidie komt daarmee in totaal op 4.851 keuro. We compenseren de nodige budgetten van de premiekredieten (QG0-1QGD2CB-WT) naar het artikel QG0-1QGD2BE-WT.

Doordat Herita vanuit zijn statuut van Vlaams Erfgoednetwerk geen recht heeft op reguliere erfgoedpremies maar wel op specifieke beheerssubsidies, voorzien we in constant beleid 2.000 keuro voor investeringen in de instandhouding en herwaardering van het erfgoed in de Herita-portefeuille. Het bijhorende VEK wordt gespreid over de uitvoeringsperiode van de betrokken werken en bedraagt, gelet op de geldende voorschotregeling, 1.000 keuro.

De vermelde subsidiebedragen zijn onderwerp van de samenwerkingsovereenkomst 2026-2030 tussen de Vlaamse regering en Herita vzw.

Deze subsidie financiert het beleidsinitiatief 16 (OD2.4): We sluiten doordachte samenwerkingsovereenkomsten af met Vlaamse Erfgoednetwerken.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QG0-1QGD2CB-WT	542	1.042	Verhoging werkingssubsidie aan Herita vzw conform SWO 2026-2030
TOTAAL	542	1.042	

QG0-1QGD2BF-WT - INVESTEREN IN ONROERENDERFGOEDPROJECTEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-1QGD2BF-WT rekenen we investeringen aan in toonaangevende onroerenderfgoedprojecten. Via deze projecten, die steeds in co-creatie met andere partners verlopen, experimenteren we met een nieuwe benadering van erfgoedzorg. Daarin staat erfgoed als hefboom voor maatschappelijke ontwikkelingen centraal. We realiseren een paradigmaverschuiving waarbij we de focus van het erfgoedbehoud verleggen van het fysieke erfgoedobject naar de maatschappelijke meerwaarde, de betekenis en de kracht van erfgoed om bij te dragen aan bredere maatschappelijke uitdagingen.

Kredietevolutie:

(duizend euro)		
	VAK	VEK
BA 2025	30.000	15.000
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	2.650	950
<i>Andere bijstellingen</i>	-30.000	0
BO 2026	2.650	15.950
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevoluitie:

In 2025 werd eenmalig 30.000 keuro VAK en 15.000 keuro VEK toegevoegd aan de kredieten van het beleidsveld Onroerend Erfgoed voor de restauratie en herwaardering van het Thermae Palace in Oostende. Deze eenmalige bijstelling wordt bij de begrotingsopmaak 2026 teruggedraaid. Het VEK voor Thermae Palace blijft ook voor 2026 op 15.000 keuro zoals voorzien in het kader van het nieuwe beleid bij het regeerakkoord.

De beleidsnota Onroerend Erfgoed 2024-2029 omvat de 'Fier op dat van Hier'-deal 'Transversaal, holistisch en coöperatief beheer van landgoederen'. In dat kader worden vanuit een voorbeeldfunctie pilootprojecten opgezet op beschermde landgoederen in eigendom van de Vlaamse overheid om deze te restaureren, herwaarderen en voorbeeldig te herbestemmen. In functie van de geplande investeringen in 2026 wordt 2.650 keuro VAK en 950 keuro VEK gecompenseerd vanuit het artikel QG0-1QGD2CB-WT (premies). Na afronding van deze projecten zal de compensatie teruggedraaid worden. Deze pilootprojecten verlopen in nauwe samenwerking met de entiteiten van de Vlaamse overheid die de domeinen in eigendom hebben en eventuele beherende partners.

Deze subsidies dragen bij aan volgende beleidsinitiatieven:

- Initiatief 7 (OD2.1): We activeren een 'Fier op dat van hier'-deal rond het thema 'Transversaal, holistisch en coöperatief beheer van landgoederen';
- Initiatief 12 (OD2.2): We ondersteunen de renovatie van Thermae Palace (Oostende).

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Van QG0-1QGD2CB-WT	2.650	950	Investerings in beschermde landgoederen Vlaamse overheid
TOTAAL	2.650	950	

(duizend euro)			
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Nieuw beleid regeerakkoord	-30.000	0	Terugdraaien van de eenmalige VAK-verhoging uit algemene middelen ten behoeve van de restauratie en herwaardering van Thermae Palace (Oostende). Deze bijstelling is opgenomen in het regeerakkoord.
TOTAAL	-30.000	0	

2.6.2. DAB's

2.6.3. Overige entiteiten onder gezag

2.6.4. Overige entiteiten onder toezicht

3. ISE: KWALITEIT ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB

Het ISE 'Kwaliteit van de onroerendergoedzorg' stelt het kwalitatief beheer van onroerend erfgoed centraal. Onder dit ISE bundelen we investeringen via instrumenten zoals premies en erfgoedleningen. Daarmee geven we financiële ondersteuning aan erfgoedbeheerders voor de instandhouding, restauratie en herwaardering van onroerend erfgoed.

Benaming	Het aantal resterende dossiers op de wachtlijst en het premiebedrag dat deze vertegenwoordigen
Definitie	Deze indicator meet - het aantal dossiers op de wachtlijst; - het totale premiebedrag dat de dossiers op de wachtlijst vertegenwoordigen. Het aanpakken van de wachtlijst blijft een belangrijke prioriteit.
Laatst gekende waarde	Eind 2024 omvatte de wachtlijst 239 dossiers voor een totaal van meer dan 146 miljoen aan premies.
Streefwaarde	Het aantal dossiers op de wachtlijst en het premiebedrag dat deze vertegenwoordigen wordt stelselmatig afgebouwd tegen het eind van deze beleidsperiode.
Beleidsmatige relevantie	Deze indicator is gekoppeld aan de strategische doelstelling 'We leggen de focus op mensen' en de operationele doelstelling 'We optimaliseren ons instrumentarium om de erfgoedbeheerder centraal te stellen'. De opmaak van een strategische oproepenkalender die rekening houdt met de afbouwstrategie voor de wachtlijst moet de indicator in positieve zin beïnvloeden.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	/
Budgettaire relevantie	Het aandeel budget voor aanpak wachtlijst binnen het totale beschikbare budget voor premies en subsidies zal bepalen in welke mate en binnen welke termijn de wachtlijst kan worden afgebouwd.

3.1. Strategische doelstelling: we leggen de focus op mensen

Het erfgoedbeleid vertoont van oudsher een sterke mate van juridisering, bureaucratisering, instrumentalisering en detaillering die niet altijd in verhouding staan tot de beschikbare mensen, middelen en tijd, en die niet altijd motiveert. We ambiëren een beter evenwicht en werken alle mogelijke drempels weg.

3.2. Operationele doelstelling: we optimaliseren ons instrumentarium om voortaan de erfgoedbeheerder centraal te stellen

3.2.1. Initiatief: we optimaliseren de regelgeving, het administratieve instrumentarium, de procedures en praktijken en geven zo ruimte aan initiatief

We screenen alle regelgeving, instrumenten, procedures en praktijken en sturen ze bij met het oog op het 'ontzorgen' van erfgoedbeheerders. We nemen de gehele 'administratieve

cyclus' van het onroerendergoedbeheer onder de loep, vanaf inventarisatie en bescherming tot en met de realisatie van onroerendergoedzorg op het terrein. Complexe concepten als de 'opzichzelfstaande gehelen' worden daarbij tegen het licht gehouden met het oog op een grotere beheersvriendelijkheid. We zorgen voor een beheersbaar 'beschermd bestand' en durven daarbij internationale charters en conventies kritisch in vraag stellen. We optimaliseren de bestaande instrumenten die inspelen op de nieuwe manieren van werken: onroerendergoedrichtplannen, erfgoedpremie via oproep, beheersplannen en beheersovereenkomsten ...

Ik vind het essentieel dat eigenaars van beschermd erfgoed zo min mogelijk overbodige drempels ervaren wanneer zij met hun erfgoed aan de slag willen. Daarbij hecht ik bijzonder belang aan het wegnemen van drempels voor herwaardering, herbestemming en nieuwe invulling en aan een realisatiegerichte omgang met de rechtsgevolgen van de bescherming.

Op basis van de screening van de regelgeving bakende mijn administratie knelpunten en verbeterpunten af. Ik start in 2026 het regelgevingstraject waarmee we die oplossen. Daar waar verbeteringen al kunnen zonder regelgevingswijziging, geef ik het agentschap opdracht om die in de mate van het mogelijke al door te voeren.

3.2.2. Initiatief: we brengen lijn in het financiële aanbod en reduceren het kluwen aan instrumenten en financieringsstatuten (inclusief premiepercentages)

Door de wildgroei aan verschillende premies is het premiesysteem weinig transparant met een grote administratieve last. Daarom schaffen we alle uitzonderingen af en vervangen die door twee regimes: 40% voor private eigenaars, 60% verhoogde premie voor de huidige categorieën. We optimaliseren de erfgoedlening.

De vereenvoudiging en financiële haalbaarheid van het premiestelsel vormt een belangrijk onderdeel van de optimalisering van het instrumentarium. Ook de resultaten van de beleidsevaluaties van de voornaamste premiesoorten die ik in 2026 laat uitvoeren, zullen hier een belangrijke voedingsbodem voor zijn. Ik laat het regelgevingstraject voor de nodige bijstellingen samen sporen met het traject om het instrumentarium te vereenvoudigen en regeldruk te verminderen.

Naast de vereenvoudiging van de premiepercentages, leg ik ook de focus op de erfgoedlening. Ik wil in 2026 nog landen met het regelgevingstraject dat de scope en rechtsbasis van de erfgoedlening bijstuurt en versterkt. In aanloop naar een vernieuwde en verbeterde erfgoedlening zal ik in 2026 ook de samenwerkingsovereenkomst met dienstverlener PMV herzien. De kredieten voor het toekennen van erfgoedleningen zijn in de begroting te vinden onder het artikel QG0-1QGD2CB-PA.

3.2.3. Initiatief: we plannen nauwgezet oproepenrondes en pakken de historische wachtlijst voor restauratie- en erfgoedpremies aan

We maken voor de hele beleidsperiode een oproepenkalender op voor erfgoedpremies, die een verstandige en financieel haalbare spreiding omvat van oproepenrondes.

De wachtlijst voor restauratie- en erfgoedpremies weerspiegelt gedateerde beleidslijnen. Zeker wie sinds lang op deze lijst staat verwacht en verdient perspectief. Het afbouwen van de wachtlijst blijft een belangrijke prioriteit. Sommige wachtlijstdossiers zijn evenwel inhoudelijk en financieel achterhaald. Voor deze wachtlijstdossiers gaan we op zoek naar

nieuwe oplossingen. Het oproepsysteem is een mogelijk instrument om prioriteiten te stellen en wachtlijstdossiers te actualiseren en aan te passen aan de huidige beleidsintenties. We bekijken hoe we het financieringsaanbod in de erfgoedregelgeving verder kunnen wapenen tegen wachtlijstvorming.

De oproepenkalender geeft doorheen de volledige regeerperiode gerichte steun aan de ontwikkeling van innovatieve hefboomprojecten.

Ook de wachtlijst verlies ik niet uit het oog. Als betrouwbare overheid vind ik het belangrijk om hier stelselmatig werk van te maken, binnen de grenzen van onze budgettaire mogelijkheden en rekening houdend met de besparingsoefening. Ik voorzie budgetten om de wachtlijst deze legislatuur verder af te bouwen. Dit verloopt budgettair via het artikel QG0-1QGD2CB-WT.

3.2.4. Initiatief: we herbekijken de organisatorische opsplitsing van de handhavingspraktijk en stellen een nieuw meerjarig handhavingsprogramma op

We evalueren kritisch de procedures, doorlooptijden en de scheiding van harde en zachte handhaving. Doelstelling is een handhavingsbeleid dat zowel zichtbaar, krachtdadig en efficiënt is. We verkennen daarom ook de piste om zachte en harde handhaving nog meer complementair in te zetten.

We implementeren het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving (KVH) voor handhaving van de regelgeving inzake onroerend en varend erfgoed en passen onze handhavingsprocedures en -instrumenten daarop aan. We werken het regelgevingstraject van het besluit betreffende de implementatie van het KVH verder af en voorzien dat de handhavers in dienst de nodige opleiding krijgen over het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving, de wijzigingen aan het Onroerend- en Varenderfgoeddecreet en het Onroerend- en Varenderfgoedbesluit, die vanaf 1 april 2026 van toepassing zullen zijn.

In 2026 geef ik, na samenspraak met mijn collega bevoegd voor Omgeving, uitvoering aan de aanbevelingen over de administratieve organisatie van de handhaving Onroerend Erfgoed. Om volledig klaar te zijn voor de opstart en implementatie van het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving wordt begin 2026 de laatste hand gelegd aan aangepaste IT-tools, wordt gezorgd voor de nodige opleiding voor de medewerkers van het agentschap en de lokale handhavingsactoren, en gebeurt een heldere communicatie naar erfgoedbeheerders- en professionelen.

Ik zal op voorstel van mijn administratie ook een nieuw meerjarig handhavingsprogramma goedkeuren, rekening houdend met eventuele wijzigingen aan de context van organisatie en regelgeving.

3.2.5. Initiatief: we geven een kans aan een coachende en co-creatieve rol opname

We zetten, wanneer een project geblokkeerd is, een regiestructuur op voor uitzonderlijke erfgoedprojecten die Vlaanderenbreed gekend zijn en waarbij verschillende administraties en actoren betrokken zijn. Alle actoren worden vertegenwoordigd in deze ad hoc-structuur om het project opnieuw vlot te laten lopen en procedures op elkaar af te stemmen.

De voorbije jaren ontstond publieke beroering over een aantal projecten voor bijzonder beschermd erfgoed met een veelheid aan externe belanghebbenden. Om ervoor te zorgen dat

alle invalshoeken meegenomen worden vanaf de start van een project, zodanig dat dit niet op een bepaald ogenblik geblokkeerd geraakt, gaf ik mijn administratie opdracht om in dergelijke gevallen proactief een regiestructuur op te zetten die een vlotte realisatie moet verzekeren. Het agentschap maakt daartoe een draaiboek op dat ingaat op criteria die de selectie van projecten bepalen, de praktische organisatie en rolverdeling, het verloop van het proces en de interne en externe communicatie. In 2026 implementeert het agentschap die regiestructuur, met in de eerste plaats een opleiding voor de betrokken medewerkers.

3.3. Budgettair kader voor het begrotingsjaar

KWALITEIT ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB

(duizend euro)

	AO			TO		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-ontvangsten (werking en toelagen (OW))	404	-6	398	0	0	0
Toelagen (ontvangsten interne stromen (OI))	0	0	0	0	0	0
Overige (ontvangsten leningen (OL), ontvangsten participaties (OP); geen ESR-impact)	1.821	595	2.416	0	0	0
Totaal	2.225	589	2.814	0	0	0

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De kredietevolutie van de ontvangsten onder dit ISE houdt verband met de erfgoedleningen die het Participatiefonds Vlaanderen toekent in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest. Voor meer gedetailleerde informatie verwijzen we naar de begrotingsartikels QG0-9QGDACB-OP en QG0-9QGDACB-OW.

(duizend euro)

	VAK			VEK		
	BA 2025	evolutie	BO 2026	BA 2025	evolutie	BO 2026
ESR-uitgaven (werking en toelagen (WT), lonen (LO),	95.910	-2.915	92.995	90.186	-6.867	83.319

provisies (PR))						
Toelagen (interne stromen (IS))	0	0	0	0	0	0
Overige (leningen (LE), participaties (PA); geen ESR-impact)	7.000	0	7.000	10.967	-1.584	9.383
Totaal	102.910	-2.915	99.995	101.153	-8.451	92.702
Aanwending VAK-ruiter						

Inhoudelijke toelichting evolutie:

Het VAK onder het ISE 'Kwaliteit onroerenderfgoedzorg' vertegenwoordigt 82,1% van de beleidskredieten Onroerend Erfgoed, een merkbaar hoger aandeel dan in 2024 (70,0%). Deze verschuiving in de relatieve verdeling tussen de ISE's is het gevolg van de terugdraaiing van de aanzienlijke eenmalige injectie in 2025 in het voorgaande ISE 'partnerschappen in onroerenderfgoedzorg'. In absolute cijfers kent het ISE 'Kwaliteit onroerenderfgoedzorg' een afname met -2.915 keuro VAK en -8.451 keuro VEK.

De kredietevolutie in VAK is de resultante van volgende kredietbewegingen:

- De terugdraaiing van eenmalige compensaties naar andere beleidsvelden (CJM, MOW, Natuur) ter waarde van 9.615 keuro;
- Nieuwe eenmalige compensaties naar andere beleidsvelden ter waarde van 1.000 keuro (MOW);
- Interne compensaties ter waarde van 4.969 keuro in functie van beleidsprioriteiten en begrotingsindeling;
- Een indexering uit de centrale indexprovisie ter waarde van 1 keuro;
- Een bijstelling met -6.562 keuro als besparing in het kader van de maatregelen bij het Regeerakkoord om in 2027 een begrotingsevenwicht te bekomen.

De afname van het VEK is het resultaat van:

- De terugdraaiing van de eenmalige besparingsmaatregel van 4.000 keuro VEK in het kader van BA2025;
- De terugdraaiing van eenmalige compensaties naar andere beleidsvelden (MOW, Natuur) ter waarde van 1.030 keuro;
- Nieuwe eenmalige compensaties naar andere beleidsvelden ter waarde van 1.000 keuro (MOW);
- Interne compensaties ter waarde van -4.336 keuro in functie van beleidsprioriteiten en begrotingsindeling;
- Een bijstelling van de VEK-nood voor erfgoedleningen met -1.584 keuro;
- Een indexering uit de centrale indexprovisie ter waarde van 1 keuro;
- Een bijstelling met -6.562 keuro als besparing in het kader van de maatregelen bij het Regeerakkoord om in 2027 een begrotingsevenwicht te bekomen.

Het volledige overzicht van de kredietbewegingen met bijkomende duiding is te vinden in de toelichting bij de diverse begrotingsartikels onder dit ISE.

3.3.1. Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikelen

QG0-9QGDACB-OP - ONDERSTEUNEN VAN EEN KWALITEITSVOL ONROERENDERFGOEDBEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-9QGDACB-OP boeken we de kapitaalontvangsten (geen ESR ontvangsten) die voortvloeien uit terugbetalingen van de erfgoedleningen die het Participatiefonds Vlaanderen (PFV) verstrekt in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest, toegekend op grond van het krediet ingeschreven onder QG0-1QGD2CB-PA 'Kwaliteit van onroerenderfgoedzorg – ondersteunen van een kwaliteitsvol onroerenderfgoedbeheer'.

Kredietevolutie:

	AO	TO	LO
BA 2025	1.821	0	0
Bijstellingen BO 2026	595	0	0
BO 2026	2.416	0	0

(duizend euro)

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Op basis van de actualisatie van de gegevens door Participatiefonds Vlaanderen en als gevolg van het toegenomen volume aan verstrekte leningen in constant beleid, wordt het bedrag van de kapitaalontvangst voor 2026 bijgesteld naar 2.416 keuro, een toename met 595 keuro.

QG0-9QGDACB-OW - ONDERSTEUNEN VAN EEN KWALITEITSVOL ONROERENDERFGOEDBEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-9QGDACB-OW boeken we de renteontvangsten (ESR ontvangsten) die voortvloeien uit rentebetalingen van erfgoedleningen, toegekend door het Participatiefonds Vlaanderen (PFV) in naam en voor rekening van het Vlaams Gewest op grond van het krediet ingeschreven onder QG0-1QGD2CB-PA 'Kwaliteit van onroerenderfgoedzorg – ondersteunen van een kwaliteitsvol onroerenderfgoedbeheer'.

Kredietevolutie:

	AO	TO	LO
BA 2025	404	0	0
Bijstellingen BO 2026	-6	0	0
BO 2026	398	0	0

(duizend euro)

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Op basis van de actualisatie van de gegevens door ParticipatieFonds Vlaanderen wordt het bedrag van de rente-ontvangst in constant beleid voor 2026 bijgesteld naar 398 keuro, een afname met 6 keuro. Deze afname valt te verklaren in samenhang met de toename van de kapitaalontvangsten: naarmate leningen afgelost worden door de kredietverkrijger neemt het aandeel kapitaal in de aflossingen stelselmatig toe en het aandeel rente stelselmatig af.

Uitgavenartikelen

QG0-1QGD2CA-WT - ONDERSTEUNEN VAN ONROERENDERFGOEDINITIATIEVEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-1QGD2CA-WT worden de investeringssubsidies met een andere rechtsgrond dan het Onroerendergoeddecreet en andere investeringsuitgaven aangerekend.

Kredietevolucie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	130	778
<i>Index</i>	1	1
<i>Compensaties</i>	0	-648
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	131	131
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

Het VAK op dit artikel neemt toe met 1 keuro ten gevolge van indexering. Het VEK neemt af met 647 keuro als gevolg van een compensatie van 648 keuro naar het artikel QG0-1QGD2BC-WT in functie van een versterkte inzet op prioritaire partners en een indexatie uit de centrale provisie met 1 keuro.

In constant beleid kennen we een subsidie toe aan de vzw Bedevaart naar de Graven aan de IJzer. Deze dient voor de instandhouding, de herstelling en het onderhoud van het IJzermonument en het omringende domein in Diksmuide. Het betreft een subsidie met als grondslag het decreet van 15 juli 2011 houdende de erkenning en de subsidieregeling voor het Memoriaal van de Vlaamse Ontvoogding en Vrede. Deze subsidie wordt jaarlijks geïndexeerd vanuit de centrale indexprovisie. Voor 2026 bedraagt deze indexering 1 keuro.

In het kader van de begrotingsopmaak 2025 was 648 keuro VEK voorzien voor de vereffening van eerder vastgelegde projecten. Deze kredieten komen in 2026 terug beschikbaar en worden gecompenseerd naar de ondersteuning van beleidsprioriteiten (QG0-1QGD2BC-WT).

Op het begrotingsartikel QG0-1QGD2CA-WT worden ook relanceprojecten aangerekend (bv. Materniteit Bijloke Gent, Droogdokkensite Antwerpen, Koninklijke Gaanderijen en Thermae Palace Oostende, polderdorp Doel, vlakdekkende aanvulling GGA-kaart). Relancemiddelen blijven buiten de begroting en worden geregeld via herverdelingen vanuit de Relanceprovisie. Deze relanceprojecten verklaren wel het encours op dit artikel.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting

Van QG0-1QGD2BC-WT	0	-648	Verhoogde inzet op prioritaire partners
TOTAAL	0	-648	

QG0-1QGD2CB-PA - ONDERSTEUNEN VAN EEN KWALITEITSVOL ONROERENDERFGOEDBEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Onder het begrotingsartikel QG0-1QGD2CB-PA nemen we kredieten op voor de toekenning van investeringsstimulerende erfgoedleningen. Het betreft leningen voor de ondersteuning van investeringen:

- In beschermd onroerend erfgoed;
- Met het oog op het behoud en de versterking van de erfgoedwaarde van onroerende goederen opgenomen in een vastgestelde inventaris.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	7.000	10.967
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	-1.584
BO 2026	7.000	9.383
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

In constant beleid voorziet de begroting Onroerend Erfgoed 7.000 keuro VAK voor de toekenning van nieuwe erfgoedleningen. Het niet-benutte VAK wordt overdragen via een VAK-ruiter.

In 2023 kende PFV via aanwending van overgedragen saldi aanzienlijk meer leningen toe dan het VAK-plafond van 7.000 keuro: er was een bijkomende aanwending van 13.500 keuro. Die extra benutting van het VAK leidde inherent tot een toegenomen VEK-nood die zich hoofdzakelijk manifesteerde in 2024 en 2025, gelet op de opnameperiode van 24 maanden voor toegekende leningen. Bij de begrotingsopmaak 2026 is dit effect grotendeels verdwenen en wordt het VEK-krediet opnieuw naar beneden bijgesteld. Het VEK voor 2026 ondervindt wel nog effect van de aanwending in 2025 van 2.684 keuro aan overgedragen saldo uit 2024.

De erfgoedlening is ESR-neutraal gezien er krediet- en renteaflossingen tegenover staan. De bijstelling komt de algemene middelen ten goede.

Deze erfgoedlening sluit aan bij beleidsinitiatief 19 (OD3.1): We brengen lijn in het financiële aanbod en reduceren het kluwen aan instrumenten en financieringsstatuten.

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Bijstelling VEK-nood erfgoedleningen	0	-1.584	Afname kapitaalopnemingen
TOTAAL	0	-1.584	

QG0-1QGD2CB-WT - ONDERSTEUNEN VAN EEN KWALITEITSVOL ONROERENDERFGOEDBEHEER

Korte inhoud begrotingsartikel:

Sinds het Onroerenderfgoeddecreet rekenen we alle premies aan op één begrotingsartikel QG0-1QGD2CB-WT, met als omschrijving 'kwaliteit van onroerenderfgoed(zorg) - ondersteunen van een kwaliteitsvol erfgoedbeheer'. Daarnaast rekenen we op dit begrotingsartikel ook de uitdovende premies aan volgens vroegere regelgeving die op de wachtlijst staan.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	95.780	89.408
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	3.646	-3.658
<i>Andere bijstellingen</i>	-6.562	-2.562
BO 2026	92.864	83.188
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

1 Compensaties

Het begrotingsartikel QG0-1QGD2CB-WT bevat het leeuwendeel van de beleidskredieten binnen de begroting Onroerend Erfgoed. Daarom gebeuren de meeste compensaties via dit begrotingsartikel.

Externe compensaties

Bij de begrotingsopmaak 2024 werd 10.000 keuro VAK eenmalig overgeheveld naar het beleidsveld Cultuur voor de restauratie van de Opera in Gent. Dit krediet werd geruiterd bij beleidsveld Cultuur en overgedragen naar 2025. Wegens vertraging in het project konden de kredieten niet benut worden waardoor ze bij de begrotingsaanpassing 2025 terug naar het beleidsveld Onroerend Erfgoed werden overgeheveld. Deze beweging wordt nu opnieuw teruggedraaid, om te vermijden dat recurrent kredieten van het beleidsveld Cultuur naar beleidsveld Onroerend Erfgoed zouden stromen.

In het kader van het 'Verbond voor de toekomst en leefbaarheid van het Ommeland van de haven van Antwerpen, de polders en Linkerschelde-oever' besliste de Vlaamse regering in 2022 om te investeren in herstel, restauratie en herwaardering van waardevol erfgoed dat voorkomt op de inventaris onroerend erfgoed binnen het grondgebied van het dorp Doel. Het beleidsveld Onroerend Erfgoed leverde in 2025 een eerste bijdrage ten belope van 1.000 keuro. Dit gebeurde via een overdracht aan departement MOW dat eigenaar is van een groot deel van het patrimonium in het dorp en instaat voor de coördinatie en aanbesteding van deze werken. Deze overdracht uit 2025 wordt nu teruggedraaid. In verdere uitvoering van de beslissing van de Vlaamse regering wordt in 2026 opnieuw een bijdrage ten belope van 1.000 keuro VAK en VEK geleverd. Ook deze gebeurt via een eenmalige overdracht aan het departement MOW.

Overeenkomstig een beslissing van de Vlaamse regering uit 2020 levert Vlaanderen een bijdrage van maximaal 40,17 miljoen euro aan het project voor de restauratie en herwaardering van de Bourlaschouwborg in Antwerpen. Met het oog op de aanbesteding van het project werd in 2025 eenmalig 18,585 miljoen euro overgedragen aan beleidsveld Cultuur dat instaat voor de gebundelde toekenning van de subsidie aan de stad Antwerpen. Deze beweging wordt nu teruggedraaid.

In 2023 zetten Onroerend Erfgoed en VLM samen een pilootproject op om beheersvergoedingen af te sluiten voor onroerend erfgoed in de Gulpevallei. Voor dit driejarige project werd recurrent 30 keuro VAK en VEK overgedragen aan VLM. Na afloop van het project in 2025 wordt deze beweging teruggedraaid met een compensatie van 30 keuro VAK en VEK van VLM naar de begroting Onroerend Erfgoed.

Interne compensaties

We compenseren volgende kredieten naar andere artikels binnen de begroting Onroerend Erfgoed:

- 2.650 keuro VAK en 950 keuro VEK naar QG0-1QGD2BF-WT in functie van de restauratie van beschermde landgoederen in bezit van de Vlaamse overheid;
- 542 keuro VAK en 1.042 keuro VEK naar QG0-1QGD2BE-WT in functie van de subsidie aan Herita voor werken aan beschermd erfgoed in zijn portefeuille;
- 1.411 keuro VAK en VEK naar QG0-1QGD2AA-WT in functie van een sterkere inzet op communicatie, promotie en erfgoedbeleving;
- 366 keuro VAK en 285 keuro VEK naar QG0-1QGD2BC-WT in functie van ondersteuning van prioritaire partners bij beleidsprojecten.

2. Bijstellingen

Bij de begrotingsaanpassing 2025 werd eenmalig een besparing van 4.000 keuro VEK doorgevoerd. Deze bijstelling wordt teruggedraaid bij de begrotingsopmaak 2026.

In het kader van de besparingsoefening om naar een begrotingsevenwicht te evolueren, wordt een recurrente bijstelling met -6.562 keuro VAK en VEK doorgevoerd op de premiekredieten. We verdelen deze inspanning over de standaardpremies, de premies voor varend erfgoed en de wachtlijst. Op die manier streven we naar een billijke verdeling over historische en nieuwe dossiers.

3. VAK

Het voorziene VAK 2026 na de vermelde compensaties bedraagt 92.864 keuro (-2.916 keuro t.o.v. 2025).

De erfgoedpremie standaardprocedure is een succes, maar de budgetten worden bijgesteld in functie van de besparingen. We voorzien maximaal 45,3 miljoen euro in 2026 (-7.000 keuro t.o.v. 2025 waarvan 2.000 keuro als recurrente besparing).

In 2026 lanceren we voor het eerst de meerjarenerfgoedpremie via oproep. We sluiten nog in 2026 de overeenkomsten en leggen het bedrag vast. We voorzien een maximaal budget van 25 miljoen euro.

De hogere inflatie heeft een impact op de premies: net als voorgaande jaren gaan we voor 2026 uit van een aanzienlijk bedrag voor actualisaties ten gevolge van meer- en bijwerken voor eerder toegekende dossiers uit de wachtlijst. We voorzien in constant beleid maximaal 5.000 keuro.

Na een uitzonderlijke inspanning geleverd te hebben in 2025, reserveren we een basisbudget van 9 miljoen euro voor nieuwe toekenningen van restauratiepremies en erfgoedpremies volgens de bijzondere procedure op de wachtlijst in 2026. Een deel van de budgetbijstelling gebeurt i.f.v. de besparingsoefening (4.000 keuro recurrente besparing).

In het kader van de besparingen verminderen we het budget dat we voorzien voor premies aan varend erfgoed. We reserveren maximaal 180 keuro voor de onderhoudspremie varend erfgoed (-20 keuro t.o.v. 2025) en maximaal 1.800 keuro voor de beheerspremie varend erfgoed (-200 keuro t.o.v. 2025).

Voor de volgende premiesoorten gaan we uit van constant beleid in 2026:

- Onderzoekspremie: 3.200 keuro;
- Premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem: 1.000 keuro;
- Premie voor buitensporige opgravingskosten: 1.500 keuro;
- Premie voor menselijke inhumatieresten: 875 keuro.

Inspelend op de behoeften, de maatschappelijke evoluties en de beleidsprioriteiten kan ik als minister de indeling van de premies en de kredieten hiervoor doorheen 2026 bijsturen. Ik hecht hierbij het nodige belang aan de verdere afbouw van de wachtlijst.

4. VEK

Het VEK na de voorgestelde compensaties resulteert in een totaal bedrag van 83.188 keuro (-2.562 keuro t.o.v. 2025). Deze recurrente afname is het gevolg van de noodzakelijke besparingen.

5. Pro memorie: Relance

De voorbije jaren werden ook premies toegekend met Relancemiddelen. Deze blijven buiten de begroting en maken voorwerp uit van herverdelingen vanuit een provisie. Zij maken wel deel uit van het encours op dit begrotingsartikel en staan voor 42 miljoen euro daarbinnen.

6. Beleidscontext

De kredieten op dit begrotingsartikel ondersteunen mee het beleidsinitiatief 20 (OD3.1): We plannen nauwgezet oproepenrondes en pakken de historische wachtlijst voor restauratie- en erfgoedpremies aan. Het artikel sluit daarnaast aan bij het beleidsinitiatief (OD3.1): We brengen lijn in het financiële aanbod en reduceren het kluwen aan instrumenten en financieringsstatuten.

(duizend euro)			
Compensaties	VAK	VEK	Toelichting
Naar HB0-1HBF2BD-WT	-10.000	0	Terugdraaien van terugdraaien van eenmalige compensatie Opera Gent (CJM)
Naar QG0-1QGD2AA-WT	-1.411	-1.411	Toename beleidswerkingskredieten i.f.v. beleidsprioriteiten
Van MB0-1MIH2VA-WT	1.000	1.000	Terugdraaien eenmalige overdracht bij BO2025 naar departement MOW i.f.v. 'Verbond voor de toekomst en leefbaarheid van het Ommeland van de haven van Antwerpen, de polders en Linkerschelde-oever' voor

			herwaardering niet-beschermd erfgoed Doel (MOW)
Van QB0-1QCG2NY-IS	30	30	Terugdraaien compensatie bij BO2023 t.g.v. beëindiging project beheersvergoedingen i.s.m. VLM (VLM)
Naar QG0-1QGD2BE-WT	-542	-1.042	Verhoging werkingssubsidie aan Herita vzw conform SWO 2026-2030
Van HB0-1HBF2BD-WT	18.585	0	Terugdraaien eenmalige overdracht van 18,585 miljoen euro naar het beleidsveld Cultuur voor de toekenning van een subsidie aan de Stad Antwerpen voor de restauratie en herwaardering van de Bourslaschouwburg (CJM)
Naar MB0-1MIH2VA-WT	-1.000	-1.000	Eenmalige overdracht bij BO2026 naar departement MOW i.f.v. 'Verbond voor de toekomst en leefbaarheid van het Ommeland van de haven van Antwerpen, de polders en Linkerschelde-oever' voor herwaardering niet-beschermd erfgoed Doel (MOW)
Naar QG0-1QGD2BC-WT	-366	-285	Verhoogde inzet op prioritaire partners
Naar QG0-1QGD2BF-WT	-2.650	-950	Investeringen in beschermde landgoederen Vlaamse overheid
TOTAAL	3.646	-3.658	

(duizend euro)

Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
OE wachtlijst/premies	-1.450	-1.450	Maatregelen regeerakkoord: besparing kerntaken en efficiënte overheid
Premies/wachtlijst	-4.500	-4.500	Maatregelen regeerakkoord: besparing kerntaken en efficiënte overheid
premies/wachtlijst (70mio subsidies x3)	-612	-612	Maatregelen regeerakkoord: besparing subsidies 70 mio x 3
Eenmalig BA 2025: Bijkomende maatregel BA 2025	0	4.000	Maatregelen regeerakkoord: terugdraaien van eenmalige besparing 4.000 keuro VEK bij BA2025
TOTAAL	-6.562	-2.562	

3.3.2. DAB's

/

3.3.3. Overige entiteiten onder gezag

/

3.3.4. Overige entiteiten onder toezicht

/

VII. APPARAATSKREDIETEN EN BEGROTINGSPROGRAMMA'S ZONDER BELEIDSVELD

1. Apparaatskredieten

PROGRAMMA QA - QG0 - AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED

	AO	TO	LO	VAK	VEK
BA 2025	1.103		0	23.584	23.560
Bijstelling BO 2026	+155		0	562	562
BO 2026	1.258		0	24.146	24.122

Inhoudelijke toelichting evolutie:

De ontvangsten nemen toe met 155 keuro ten gevolge van een actualisatie van de reductie van de bedrijfsvoorheffing voor kennismedewerkers (zie artikel QG0-9QADAZZ-OW). Het VAK en VEK neemt toe met 562 keuro, door de combinatie van verhoogde ontvangsten en de indexatie van loonkredieten.

Departement en IVA's zonder rechtspersoonlijkheid (excl. DAB's)

Ontvangstenartikelen

QG0-9QADAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Op het begrotingsartikel QG0-9QADAZZ-OW registreren we de ontvangsten verbonden met de interne werking (apparaat) van het agentschap Onroerend Erfgoed.

Op dit begrotingsartikel rekenen we ook de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing aan voor kenniswerkers. Het bedrag van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing wordt toegevoegd aan het begrotingsartikel QG0-1QAD2ZZ-LO; dit artikel is het spiegelbeeld van het begrotingsartikel QG0-9QADAZZ-OW voor de ontvangst inzake de verminderde bedrijfsvoorheffing.

Kredietevolutie:

(duizend euro)

	AO	TO	LO
BA 2025	1.103	0	0
Bijstellingen BO 2026	+155	0	0
BO 2026	1.258	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is een bijstelling van 155 keuro bij de algemene ontvangsten.

Onroerend Erfgoed kan als wetenschappelijke instelling gebruik maken van een reductie van de bedrijfsvoorheffing op de kennismedewerkers die het inzet voor onderzoek (federale maatregel). Deze reductie wordt begrotingsmatig verwerkt als een ontvangst op artikel QG0-9QADAZZ-OW en wordt gespiegeld in het uitgavenartikel QG0-1QAD2ZZ-LO.

Na een actualisatie van alle gegevens en parameters wordt de totale niet-doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers bij Onroerend Erfgoed in 2026 geraamd op 1.258 keuro tegenover 1.103 keuro raming 2025, wat een bijstelling met +155 keuro impliceert.

QG0-9QADTZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het variabel loonkrediet QG0-9QADTZZ-OW wordt gespijsd door de terugvordering van lonen van gedetacheerde werknemers van Onroerend Erfgoed (bijvoorbeeld een detachering naar een lokaal bestuur voor een politiek mandaat). De inkomsten kunnen aangewend worden voor de betaling van lonen van tijdelijke vervangers via begrotingsartikel QG0-1QAD4ZZ-LO.

Kredietevolucie:

	(duizend euro)		
	AO	TO	LO
BA 2025	0	0	0
Bijstellingen BO 2026	0	0	0
BO 2026	0	0	0

Inhoudelijke toelichting kredietevolucie:

Er is geen kredietevolucie. Aangezien actueel geen personeelsleden van het agentschap Onroerend Erfgoed gedetacheerd zijn, bedraagt de ontvangst 0 keuro.

Uitgavenartikelen

QG0-1QAD2ZW-IS - SAR RUIMTELIJKE ORDENING

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via een dotatie vanuit het begrotingsartikel QG0-1QAD2ZW-IS financiert het agentschap Onroerend Erfgoed volgende uitgaven van de SAR Ruimtelijke Ordening:

- De loonlasten van personeelsinzet voor onroerenderfgoedthema's binnen de strategische adviesraad;
- De werkingskosten, die in hoofdzaak presentiegelden zijn.

Binnen de strategische adviesraad gaat het over volgende raden en commissies: de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, de Vlaamse Heraldische Raad en de Vlaamse Commissie Varend Erfgoed.

Kredietevolucie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	102	102

<i>Index</i>	1	1
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	103	103
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

Er is een toename met 1 keuro ten gevolge van indexatie. Deze bijkomende kredieten worden voorzien vanuit de centrale indexprovisie.

QG0-1QAD2ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via het begrotingsartikel QG0-1QAD2ZZ-LO rekenen we de loonkost aan van de personeelsleden van het agentschap Onroerend Erfgoed.

In het agentschap Onroerend Erfgoed werken een aantal wetenschappelijke medewerkers. Voor deze kenniswerkers bestaat er een vermindering op de bedrijfsvoorheffing. Het bedrag van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers wordt sinds 2018 boekhoudkundig als een algemene ontvangst ingeschreven op het ontvangstenartikel QG0-9QADAZZ-OW met ESR-aggregaat OW. Dit bedrag wordt vervolgens als VAK en VEK bijgeschreven bij het loonkrediet van het agentschap.

Kredietevolutive:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	20.825	20.825
<i>Index</i>	416	416
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	149	149
BO 2026	21.390	21.390
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutive:

Er is een totale toename met 565 keuro VAK en VEK.

Deze valt uiteen in:

- De indexatie van de loonmassa uit de centrale indexprovisie met 416 keuro;
- Een bijstelling met -6 keuro als gevolg van het beëindigen van het 100% Europees gesubsidieerde project 'ARCHE'. Aan ontvangstenzijde wordt deze bijstelling gespiegeld in het begrotingsartikel QG0-9QGDAAA-OW;
- Een bijstelling met +155 keuro door een actualisatie van de reductie op de bedrijfsvoorheffing voor kennismedewerkers. Deze wordt ingeschreven als bijstelling van de ontvangst op artikel QG0-9QADZZ-OW.

	(duizend euro)		
Andere bijstellingen	VAK	VEK	Toelichting
Europese subsidie ARCHE	-4	-4	Met het afronden van het ARCHE-project vervalt de

			eenmalige loonsubsidie voor de organisatie van het slotevenement
Europese subsidie ARCHE	-2	-2	Met het einde van het ARCHE-project vervalt de recurrente loonsubsidie van 2 keuro
Reductie bedrijfsvoorheffing	155	155	Actualisatie raming reductie bedrijfsvoorheffing voor kennismedewerkers
TOTAAL	149	149	

QG0-1QAD2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Via het begrotingsartikel QG0-1QAD2ZZ-WT financiert het agentschap Onroerend Erfgoed zijn apparaatsgebonden werking.

Daarnaast zijn ook niet-recurrente uitgaven mogelijk afhankelijk van de behoeften.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	2.657	2.633
<i>Index</i>	-4	-4
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	2.653	2.629
Aanwending VAK-ruiter		

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Het VAK en VEK nemen af met -4 keuro ten gevolge van een actualisatie van de bij BA2025 doorgevoerde (gedeeltelijke) indexatie.

QG0-1QAD4ZZ-LO – LONEN

Korte inhoud begrotingsartikel:

Het variabel loonkrediet QG0-1QAD4ZZ-LO wordt gespijsd door de terugvordering van lonen van gedetacheerde werknemers van Onroerend Erfgoed. Het agentschap kan de inkomsten aanwenden voor de betaling van lonen van gedetacheerde werknemers. Het spiegelbeeld van dit uitgavenartikel is het middelenartikel QG0-9QADTZZ-OW.

Kredietevolutie:

	(duizend euro)	
	VAK	VEK
BA 2025	0	0
<i>Index</i>	0	0
<i>Compensaties</i>	0	0
<i>Andere bijstellingen</i>	0	0
BO 2026	0	0

Aanwending VAK-ruiter		
-----------------------	--	--

Inhoudelijke toelichting kredietevolutie:

Er is geen kredietevolutie. Het krediet bedraagt 0 keuro doordat actueel geen personeelsleden van het agentschap Onroerend Erfgoed gedetacheerd zijn.

2. Thema overschrijdend

/

VIII. LIJST MET AFKORTINGEN

AO	Algemene Ontvangsten
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
BA	Begrotingsaanpassing
BO	Begrotingsopmaak
CJM	Cultuur, Jeugd, Media
DAB	Dienst met afzonderlijk beheer
ESR	Europees systeem van nationale en regionale rekeningen
IOED	Intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst
IS	Interne stromen (ESR-aggregaat)
ISE	Inhoudelijk structuurelement
IVA	Intern Verzelfstandigd Agentschap
LE	Leningen (ESR-aggregaat)
LO	Leningontvangsten
LO	Lonen (ESR-aggregaat)
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
MVG	Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
OEG	Onroerenderfgoedgemeente
OI	Ontvangsten Interne Stromen (ESR-aggregaat)
OL	Ontvangsten Leningen (ESR-aggregaat)
OP	Ontvangsten Participaties (ESR-aggregaat)
OW	Ontvangsten Werking en Toelagen (ESR-aggregaat)
PA	Participaties (ESR-aggregaat)
PR	Provisies (ESR-aggregaat)
SWO	Samenwerkingsovereenkomst
TO	Toegewezen ontvangsten
VCO	Vlaamse Codex Overheidsfinanciën
VAK	Gesplitst vastleggingskrediet
VEK	Gesplitst vereffeningskrediet
VEN	Vlaams Erfgoednetwerk
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
WT	Werkking en Toelagen (ESR-aggregaat)

IX.BIJLAGE 'OVERZICHT BELEIDS- EN REGELGEVINGSINITIATIEVEN'

Strategische doelstelling: we begeisteren de Vlaming voor erfgoedzorg met goede praktijken en sterke verhalen

Initiatief : we delen de resultaten van ons beleid

- Ontwerp van uitvoeringsbesluit tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit betreffende verruiming projectsubsidies: definitieve goedkeuring voorzien in het tweede kwartaal van 2026.

Strategische doelstelling: we leggen de focus op mensen

Initiatief: we optimaliseren de regelgeving, het administratieve instrumentarium, de procedures en praktijken en geven zo ruimte aan initiatief

- Ontwerp van decreet tot wijziging van het Onroerenderfgoeddecreet betreffende administratieve vereenvoudiging: eerste principiële goedkeuring voorzien uiterlijk in het vierde kwartaal van 2026.

Initiatief : we brengen lijn in het financiële aanbod en reduceren het kluwen aan instrumenten en financieringsstatuten (inclusief premiepercentages)

- Ontwerp van decreet tot wijziging Onroerenderfgoeddecreet betreffende de erfgoedlening: definitieve goedkeuring voorzien in het tweede kwartaal van 2026.
- Ontwerp van uitvoeringsbesluit tot wijziging van het Onroerenderfgoedbesluit betreffende de erfgoedlening: definitieve goedkeuring voorzien in het vierde kwartaal van 2026.

Initiatief: We evalueren onze partnerschappen

Initiatief: we brengen lijn in het financiële aanbod en reduceren het kluwen aan instrumenten en financieringsstatuten

- Beleidsevaluatie onderhoudspremie en beheerspremie varend erfgoed (1 juli 2026) (QG0-1QGD2CB-WT)
- Beleidsevaluatie erfgoedpremie via standaardprocedure en erfgoedpremie via oproep (1 april 2026) (QG0-1QGD2CB-WT)
- Beleidsevaluatie onderzoekspremie (1 april 2026) (QG0-1QGD2CB-WT)
- Beleidsevaluatie premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem (1 april 2026) (QG0-1QGD2CB-WT)
- Beleidsevaluatie premie voor buitensporige opgravingskosten (1 april 2026) (QG0-1QGD2CB-WT)
- Beleidsevaluatie subsidiekader erkende onroerenderfgoeddepots (1 april 2026) (QG0-1QGD2BD-WT)
- Subsidies met als enige rechtsgrond het uitgavendecreet (1 april 2026) (QG0-1QGD2BB-WT, QG0-1QGD2BC-WT)
- Beleidsevaluatie subsidiekader erkende onroerenderfgoedgemeenten (1 oktober 2026) (QG0-1QGD2BD-WT)

X. BIJLAGE 'METADATA INDICATOREN'

1. ISE: THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM ONROEREND ERFGOED, MVG excl. DAB

Benaming	Het aantal rapporten, handleidingen, afwegingskaders en richtlijnen (hierna 'publicaties'), opgemaakt of gefinancierd door het agentschap, dat is gepubliceerd in jaar x en het bedrag dat deze vertegenwoordigen
Soort indicator	Deze indicator betreft een outputindicator die een direct gevolg geeft van het beleid.
Berekeningswijze	Deze indicator meet - het aantal publicaties in jaar x, opgemaakt door medewerkers van het agentschap; - het aantal publicaties in jaar x, opgemaakt in opdracht van het agentschap uitbesteed aan derden; - de kostprijs van de publicaties in jaar x, in opdracht van het agentschap uitbesteed aan derden.
Bron	Dataverzameling door het agentschap Onroerend Erfgoed (aantallen) en raadpleging Orafin (kostprijs uitbesteding derden)
Meetfrequentie	Jaarlijkse meting
Kwaliteitsbeoordeling	Deze indicator is niet gecertificeerd en niet (inter)nationaal vergelijkbaar.
Reeds gebruikt in andere documenten	Deze indicator is relevant bij het opstellen van het ondernemingsplan en jaarverslag van het agentschap Onroerend Erfgoed.

2. ISE: PARTNERSCHAPPEN ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB

Benaming	Het aantal gemeenten dat een erkende OEG is of deel uitmaakt van een erkende IOED en het subsidiebedrag dat ze ontvangen
Soort indicator	Deze indicator betreft een outputindicator die een direct gevolg geeft van het beleid.
Berekeningswijze	Deze indicator meet - het aantal gemeenten dat aangesloten is bij een erkende IOED en/of erkende OEG is, afgezet tegen het totaal aantal Vlaamse gemeenten; - het subsidiebedrag voor OEGs en IOEDs.
Bron	Monitor Onroerend Erfgoed
Meetfrequentie	Jaarlijkse meting
Kwaliteitsbeoordeling	Deze indicator is niet gecertificeerd en niet (inter)nationaal vergelijkbaar.
Reeds gebruikt in andere documenten	Monitor Onroerend Erfgoed: - Erkende onroerenderfgoedgemeenten — Indicatoren - Erkende intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten — Indicatoren - Subsidiebedrag per erkende IOED — Indicatoren

Benaming	Het aandeel eigendommen in het beheer van erkende Vlaamse Erfgoednetwerken dat zich in goede staat bevindt en de beheerssubsidies die ze ontvangen
Soort indicator	Deze indicator betreft een effectindicator die een indirect gevolg geeft van het beleid en waarop niet enkel het agentschap Onroerend Erfgoed een invloed uitoefent.
Berekeningswijze	Deze indicator meet - het aantal erkende VEN; - per VEN het aantal eigendommen in beheer; - per VEN het aantal eigendommen in beheer dat zich in goede staat bevindt versus het aantal eigendommen in beheer waarvoor een restauratie zich opdringt - per VEN het subsidiebedrag voor beheer.
Bron	Rapportering VEN, dataverzameling door het agentschap Onroerend Erfgoed (aantallen) en raadpleging Orafin (beheerssubsidie)
Meetfrequentie	Jaarlijkse meting
Kwaliteitsbeoordeling	Deze indicator is niet gecertificeerd en niet (inter)nationaal vergelijkbaar.
Reeds gebruikt in andere documenten	NVT (in afwachting van volledige implementatie decreet Vlaamse Erfgoednetwerken).

3. ISE: KWALITEIT ONROERENDERFGOEDZORG, MVG excl. DAB

Benaming	Het aantal resterende dossiers op de wachtlijst en het premiebedrag dat deze vertegenwoordigen
Soort indicator	Deze indicator betreft een outputindicator die een direct gevolg geeft van het beleid.
Berekeningswijze	Deze indicator meet - het aantal dossiers op de wachtlijst; - het totale premiebedrag dat de dossiers op de wachtlijst vertegenwoordigen.
Bron	Monitor Onroerend Erfgoed
Meetfrequentie	Jaarlijkse meting
Kwaliteitsbeoordeling	Deze indicator is niet gecertificeerd en niet (inter)nationaal vergelijkbaar.
Reeds gebruikt in andere documenten	Monitor Onroerend Erfgoed: - Wachtlijst voor premies — Indicatoren - Bedrag dossiers op wachtlijst voor premies — Indicatoren